

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

ΘΕΜΑ

Η ζωή και το έργο του μητροπολίτη
Κίτρους και Πλαταμώνα Βαρνάβα Τζωρτζάτου

Αργύρη Μελπομένη

Α Επιβλέπουσα καθηγήτρια

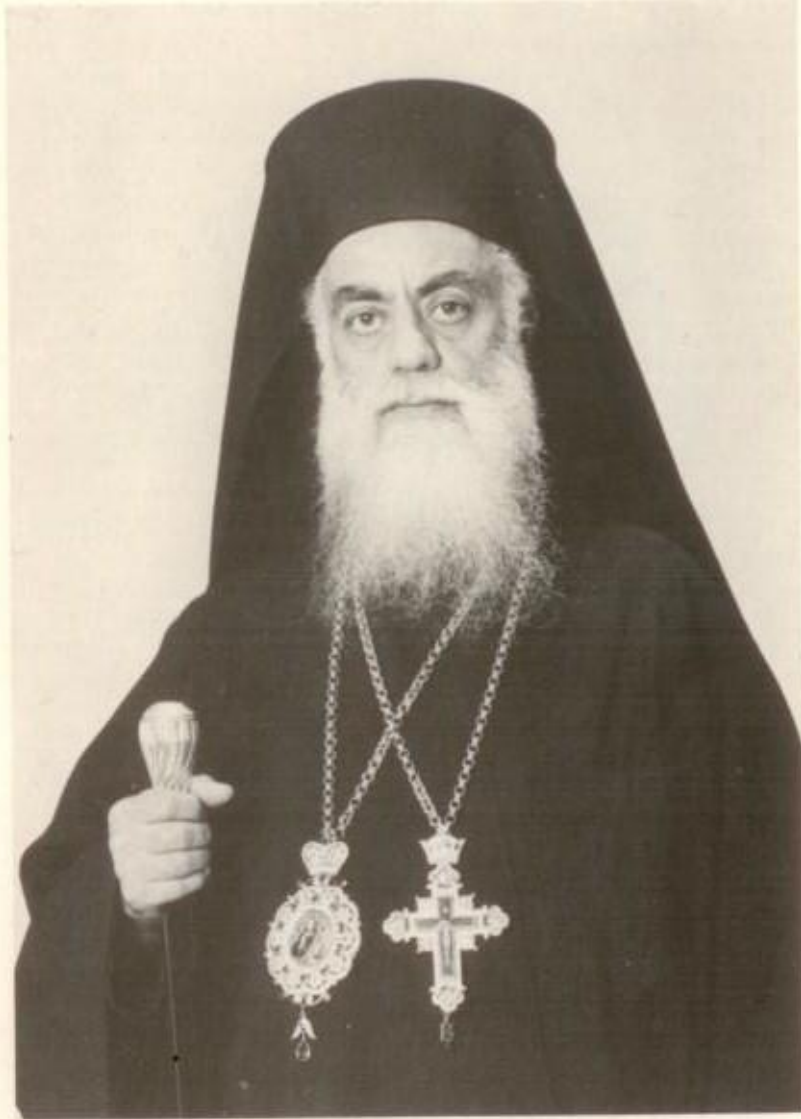
Δρ. Ειρήνη Αρτέμη

Β' επιβλέπων καθηγητής

Δημήτριος Μόσχος

Θεσσαλονίκη 2023

Στην Οικογένειά μου

*Ὁ Κύπριος Βαρνάβας Τζορτζάτος.
Ἡ τελευταία φωτογραφία πρὸ τοῦ θανάτου του (Σεπτ. 1984)*

Πηγή: «Βραχὺς Επιμνημόσυνος Λόγος»,

Σεπτέμβριος 1985, στο 40ήμερο Μνημόσυνο του Μητροπολίτη Βαρνάβα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: Ανατροφή και εκπαίδευση.....	11
1.1 Τα παιδικά και σχολικά χρόνια	11
2.2 Η ακαδημαϊκή πορεία.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: Ο Ιεράρχης Βαρνάβας Τζωρτζάτος.....	14
2.1 Αρχή της ιερατικής του πορείας και ο ελληνοϊταλικός πόλεμος	14
2.2 Μεταπολεμικό Έργο.....	16
2.2.1 Εκπροσώπηση της Εκκλησίας και της Ελλάδας.....	16
2.2.2 Έργα αναδιαμόρφωσης.....	18
2.3 Μητροπολίτης Κίτρους.....	20
2.3.1 Η ιστορία της Μητρόπολης Κίτρους.....	23
2.3.2 Κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της Μητρόπολης Κίτρους.....	25
2.4 Η προσφορά του στην Μητρόπολη.....	27
2.4.1 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας και η Νεολαία.....	28
2.4.2 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας στον πνευματικό τομέα.....	30
2.4.2.1 Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως.....	36

2.4.3 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας στον κοινωνικό τομέα.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας ως Εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Ελλάδος.....	48
3.1 Ως μέλος της Ιεράς Συνόδου.....	48
3.2 Νομοπαρασκευαστικό έργο.....	48
3.3 Συνεισφορά στις διορθόδοξες σχέσεις.....	52
3.4 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας ως Συγγραφέας.....	55
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας Τζωρτζάτος, ατά κόσμον Νικόλαος γεννήθηκε στην Πάτρα το 1918. Αποτέλεσε έναν σπουδαίο διανοούμενο Εκκλησιαστικό ηγέτη. Φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετέπειτα αναγορεύτηκε διδάκτορας στην ίδια σχολή. Παρακολούθησε μαθήματα και στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ. Κατά την διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου επιστρατεύτηκε ως στρατιωτικός ιερέας με το Βασιλικό Διάταγμα της 12^{ης} Ιουνίου 1940. Τιμήθηκε για το ακαδημαϊκό του έργο με πολυάριθμες διακρίσεις αλλά και ως επίτιμος διδάκτορας από πολλές θεολογικές σχολές στην Ευρώπη, ενώ έγινε και υφηγητής στη Θεολογική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το 1946 μεταφέρθηκε στην Αμερική ως διδάσκων στην Ελληνορθόδοξη Θεολογική Σχολή του Τίμιου Σταυρού Βοστώνης. Επίσης, εκπροσώπησε την Εκκλησία της Ελλάδας σε πολυάριθμα συμβούλια στο εξωτερικό και το 1950 ορίστηκε πρώτος Διευθυντής του πρώτου θεολογικού κολλεγίου και οικοτροφείου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Τον Μάιο του 1954 εξελέγη από την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος Μητροπολίτης της Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, η οποία απέκτησε τον τίτλο της, «Ιερά Μητρόπολις Κίτρους και Κατερίνης» με τον Καταστατικό Χάρτη 590/1977 της Εκκλησίας της Ελλάδος. Το πνευματικό και κοινωνικό του έργο κατά την θητεία του είναι πλούσιο και απλώνεται από την ενίσχυση της εκκλησιαστικής ζωής στους κοσμικούς, θεμελιώσεις Εκκλησιών, με ορόσημο το Μητροπολιτικό Ναό της Θείας

Αναλήψεως, δημιουργία ιδρυμάτων αλλά και ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων με το ποίμνιο του. Παράλληλα, μερίμνησε ιδιαίτερα για τη νεολαία της Μητρόπολης, βοηθώντας την πνευματική αλλά και κοινωνική τους ανάπτυξη.

Πέρα από τα καθήκοντα της επαρχίας του, συμμετείχε ενεργά σε εκκλησιαστικά θέματα που αφορούσαν ολόκληρη την Εκκλησία. Αξιοσημείωτο είναι το έργο του στην ανάπτυξη και διατήρηση των διορθόδοξων και διαχριστιανικών σχέσεων, αναπτύσσοντας επαφές με ορθόδοξες αλλά και ετερόδοξες Εκκλησίες, τόσο στη Δύση όσο και στην Ανατολή, αποκτώντας βάσει των ικανοτήτων και γνώσεών του, την ιδιότητα του προέδρου της Επιτροπής Εξωτερικών σχέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος. Άλλη μία σημαντική του προσφορά είναι η ενεργή συμμετοχή του στη σύνταξη του ισχύοντα καταστατικού χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Τέλος, το εύρος των γνωστικών και πνευματικών ταλέντων αποτυπώνεται και στο συγγραφικό του έργο. Παράδειγμα μπορεί να αποτελέσει η βράβευση έργων του για τους θεσμούς διοικήσεως των Ορθόδοξων Πατριαρχικών και Αυτοκέφαλων Εκκλησιών, τα οποία βραβεύτηκαν από την Ακαδημία Αθηνών και μεταφράζονται σε ξένες γλώσσες.

Η συνολική του Αρχιερατεία διήρκησε έως το θάνατό του στις 19 Αυγούστου 1985. Αποτέλεσε και αποτελεί έναν από τις χαρακτηριστικότερες προσωπικότητες της Εκκλησίας της Ελλάδος, τόσο για τον εκκλησιαστικό χώρο όσο και για τους κοσμικούς ανθρώπους, μέσω του νου, του πνεύματος και της ψυχής του.

ABSTRACT

Metropolitan Varnavas Tzortzatos, born as Nikolaos, was born in Patras, in 1918. He studied at the Theological School of the University of Athens and later became a Doctor in the same school. At the same time, he attended courses at Law School. During the Greco-Italian war, he was recruited as a military chaplain by Royal Decree of June 12, 1940. He was honored with numerous distinctions for his academic work and became honorary Doctor in many theological schools in Europe, while he also became a professor at the Theological School of the Aristotle University of Thessaloniki. In 1946 he was transferred to America, as a teacher at the Greek Orthodox Theological School of the Holy Cross in Boston. He also represented the Church of Greece in numerous councils abroad and in 1950 was appointed the first Director of the first theological college and boarding school of the Church of Greece.

In May 1954, he was elected by the Hierarchy of the Church of Greece as Metropolitan of the Holy Metropolis of Kitros, Katerini and Platamonos, which acquired its title, "Holy Metropolis of Kitros and Katerini" with the Charter 590/1977 of the Church of Greece. His spiritual and social work during his service is rich and extends from the strengthening of church life to secular people's life, the foundation of Churches, with the Holy Church of the Ascension being one of the milestones of his work, the creation of institutions and the development of personal relationships with his flock. At the same time, he took special care of the youth of the Metropolis, helping their spiritual and social development.

Beyond the duties of his province, he was actively involved in ecclesiastical matters that concerned the entire Church. His work in the development and maintenance of Orthodox and inter-Christian relations is noteworthy, developing contacts with Orthodox as well as heterodox Churches, both in the West and in the East, acquiring, based on his skills and knowledge, the status of president of the Church's External Relations Committee of Greece. Another important contribution is his active participation in the drafting of the current charter of the Church of Greece.

Finally, the range of his knowledge and intellectual talents is also reflected in his writing work. An example can be the awarding of his pieces of work for the administration institutions of the Orthodox Patriarchal and Autocephalous Churches, which were awarded by the Academy of Athens and translated into foreign languages. His entire High Priesthood lasted until his death on August 19, 1985. He was and is one of the most characteristic personalities of the Church of Greece, both for the ecclesiastical space and for secular people, through his mind, spirit and soul.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Η ζωή και το έργο του μητροπολίτη Κίτρους Πλαταμώνα Βαρνάβα Τζωρτζάτου» εκπονήθηκε στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών μου στο Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστήμιου, στη σχολή ανθρωπιστικών σπουδών, «Ορθόδοξη Χριστιανική Θεολογία και Θρησκευτικός Πλουραλισμός».

Σκοπός της εργασίας είναι η ανάδειξη της σπουδαίας ηγετικής φυσιογνωμίας του μητροπολίτη Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Ο ίδιος εργάστηκε ακούραστα προς την αναδιαμόρφωση μιας μητρόπολης που έπασχε σε διάφορους τομείς. Είναι γεγονός πώς για όλους τους Κατερινιώτες αποτελεί παράδειγμα Ιεράρχη και μνημονεύεται ακόμη και σήμερα. Στόχος μας είναι να θυμηθούν οι παλαιότερη την εκκλησιαστική μορφή και να μάθουν για αυτήν οι νεώτεροι.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα από καρδιάς να ευχαριστήσω την καθηγήτρια μου κ. Ειρήνη Αρτέμη για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξή της κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου που με συντρόφευσε στο όμορφο αυτό ταξίδι.

6 Μαρτίου 2023

A.M.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις πλέον αναγνωρισμένες εξέχουσες προσωπικότητες της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας, τόσο στο χώρο της Ελλάδας όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτέλεσε και αποτελεί ο πρώην Μητροπολίτης κυρός Βαρνάβας Τζωρτζάτος. Ο Βαρνάβας ήταν προικισμένος με μία πολύπλευρη προσωπικότητα και έτσι οι τομείς δράσεις του είναι πολυάριθμοι. Στην παρούσα εργασία θα συζητηθεί το έργο του υπό το ρόλο του Ποιμένα, Κοινωνικού Εργάτη αλλά και Λόγιου και Ακαδημαϊκού Ιεράρχη. Σκοπός και πυρήνας της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη του ποιμαντικού έργου του Βαρνάβα Τζωρτζάτου και πως η Ακαδημαϊκή του πορεία, καθώς και το ακέραιο του χαρακτήρα του συνδέθηκαν με την λαμπρή πορεία του σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει εισαγωγή, και τέσσερα κεφάλαια με υποκεφάλαια. Επιλέχθηκε να χωριστεί σε 4 κεφάλαια, χωρίς να τηρείται απαραίτητα μια χρονολογική ή αφηγηματική σειρά, καθώς κρίθηκε σημαντικότερο να κατηγοριοποιηθούν οι διαφορετικές του δράσεις σε Ακαδημαϊκή, Ιεραρχική και Κοινωνική. Με δεδομένο το πνεύμα πολυπραγμοσύνης που διακατείχε το Βαρνάβα, όλοι οι ρόλοι που επιτέλεσε αλληλοεπικαλύπτονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του και έτσι, οι θεματικές ενότητες επιλέχθηκαν με βάση τα παραπάνω τρία ζητήματα.

Στο Α' Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα νεανικά χρόνια του και την Ακαδημαϊκή του πορεία. Στο Β' Κεφάλαιο ξεκινάει μια μελέτη της Ιερατικής του πορείας ως Ιεράρχης, αλλά η ακαδημαϊκή του πορεία δεν μπορεί να απομονωθεί από εδώ, καθώς τιμήθηκε με

μια σειρά από διακρίσεις για τις ικανότητές του κατά την πολύχρονη αυτή πορεία. Η βάση του Γ' Κεφαλαίου είναι η σημαντική διοικητική του δράση σε κοινωνικά και θρησκευτικά ζητήματα. Τέλος, στο Δ' κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση του συγγραφικού του έργου.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τον επίλογο και τη βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: Ανατροφή και εκπαίδευση

1.1 Τα παιδικά και σχολικά χρόνια

Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας Τζωρτζάτος, κατά κόσμον Νικόλαος, παρ' ότι κεφαλλήνιος στην καταγωγή, γεννήθηκε στην Πάτρα το 1918, από δυο ευσεβείς και ενάρετους γονείς, τον Δημήτριο και την Πόπη. Οι γονείς του ανέθρεψαν τον Νικόλαο με «νουθεσία Κυρίου», μεταλαμπαδεύοντας του τις αρχές της πίστης, την αγάπη και τον σεβασμό για τον Δημιουργό. Έτρεφε μεγάλη αγάπη στις χριστιανικές αρχές και την εκκλησιαστική ζωή. Εξ αιτίας αυτού, από παιδί ακόμα, ο Νικόλαος εξέφραζε ενδιαφέρον για το ιερατείο και το χώρο της Εκκλησίας και σταδιακά ανέπτυξε την επιθυμία της ένταξης σε αυτόν¹.

Τα παιδικά του χρόνια συνδέθηκαν με τον Ιερό Ναό στη συνοικία της Παναγίας Αλεξιότισσας στην Πάτρα. Εκεί του γεννήθηκε και καλλιεργήθηκε η μετέπειτα επιθυμία του να ιερωθεί². Κατά τα σχολικά του χρόνια υπήρξε ένας αξιόπαινος και επιμελής μαθητής με πλήθος σχολικών διακρίσεων. Απολάμβανε την εκτίμηση τόσο των καθηγητών του όσο και των συμμαθητών του. Το πνευματικό του τέκνο, ο Μητροπολίτης Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, Διονύσιος, χαρακτηριστικά θυμάται τη μητέρα του αιμνήστου μητροπολίτου Βαρνάβα, Πόπη να αφηγείται με

¹ Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 27-28

² «Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας: Ο νομομαθής», *Εφημερίδα «Πελοπόννησος»*, 31/3/2015, σ. 17.

ικανοποίηση τους επαίνους των καθηγητών του και τη μεγάλη αναγνώριση εκ μέρους των συμμαθητών του³.

³Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 27

1.2. Η ακαδημαϊκή πορεία

Παρά την δυσμενή οικονομική του κατάσταση, τελειώνοντας την υποχρεωτική του εκπαίδευση το 1935, γράφτηκε στην Θεολογική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Απεφοίτησε τέσσερα χρόνια αργότερα το 1939. Κατά τα τέσσερα χρόνια της πανεπιστημιακής του φοίτησης υπήρξε ένας αξιόλογος φοιτητής με διακρίσεις και υποτροφίες. Φιλομαθής και εύστροφος καθώς ήταν, αποφάσισε να συνεχίσει τις σπουδές του. Για το λόγο αυτό, έλαβε πιστοποιητικό απορίας από το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο της ενορίας του και από το Μητροπολιτικό Συμβούλιο της Μητροπόλεως του και κατάφερε να εγγραφεί στη Νομική Σχολή δωρεάν⁴. Παρακολούθησε μαθήματα στην Νομική Σχολή, την οποία, όμως, δεν κατάφερε να τελειώσει λόγω των πολλαπλών και πολύμορφων καθηκόντων που του ανατέθηκαν στα γραφεία της Μητροπόλεως⁵. Το 1952 υπέβαλε και υποστήριξε επιτυχώς την διδακτορική του διατριβή στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών με τίτλο «*Ἰωάννης Χρυσόστομος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ*». Ἐτσι αναγορεύτηκε επίσημα διδάκτορας θεολογίας⁶.

⁴«Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας: Ο νομομαθής», *Εφημερίδα «Πελοπόννησος»*, 31/3/2015, σ. 17.

⁵Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 51. Γ. Βέτσος, *Η Εκκλησιαστική εθιμοτυπία στην Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης επί τη βάσει των επίσημων επισκέψεων των προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών επί των ημερών του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Συμβολή στην Εκκλησιαστική Εθιμοτυπία και Εκκλησιαστική Πολιτική, μεταπτυχιακή διπλωματική*, (Θεσσαλονίκη 2022), σ. 20.

⁶Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 27.

Το 1946 πήγε στην Αμερική και επετέλεσε καθήκοντα διδάσκοντα στη νεοσύστατη τότε Ελληνορθόδοξη Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού (Holy Cross Greek Orthodox School of Theology). Η Σχολή ιδρύθηκε το 1937 από τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής και αργότερα Οικουμενικού Πατριάρχη Αθηναγόρα στο Πόμφρετ του Κονέκτικατ και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στη Μασαχουσέτη. Θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της ορθόδοξης θεολογίας στο δυτικό ημισφαίριο⁷. Σε αυτήν, ο Βαρνάβας άσκησε καθήκοντα διδασκαλίας μετά από ενέργειες του ίδιου του Πατριάρχη Αθηναγόρα, ο οποίος και έτρεφε μεγάλη εκτίμηση και αγάπη προς τον Βαρνάβα, αναγνωρίζοντας τα πνευματικά και ψυχικά του χαρίσματα. Το έργο του εκεί συνεχίστηκε λίγο μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δηλαδή μέχρι και το τέλος του 1946, όπου και άφησε την Αμερική, και επέστρεψε στην Ελλάδα.

Γενικότερα, για την παρουσία του στους διάφορους ακαδημαϊκούς χώρους ως καθηγητής, έχει τιμηθεί με έναν μεγάλο αριθμό τίτλων και διακρίσεων. Ενδεικτικά, ανακηρύχθηκε επίτιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου και επίτιμος διδάκτορας των Θεολογικών Ακαδημιών Λένινγκραντ, Σόφιας, Πρέσοβ (Τσεχοσλοβακίας), του Ορθόδοξου Θεολογικού Ινστιτούτου του Παρισιού, της Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης, καθώς και του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου. Παράλληλα, έχει εκλεχθεί επίτιμο ή αντεπιστέλλον μέλος ξένων Ακαδημιών και άλλων ανώτατων πνευματικών Ιδρυμάτων και τακτικό μέλος της Εταιρείας Διοικητικών Μελετών.

⁷<https://www.neche.org/institution/hellenic-college-inc/>

Μεγάλης σημασίας είναι και η διάκρισή του με παμψηφεί εκλογή, από την Ακαδημία Αθηνών, ως Αντεπιστέλλον Μέλος της στην τάξη των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών και στην Έδρα του Συγκριτικού Δικαίου των Ορθοδόξων Εκκλησιών, τον Μάιο του 1982. Η σημασία αυτών των εκλογών έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί το μόνο κληρικό – μέλος του Πνευματικού αυτού Ιδρύματος έως τότε⁸.

Η τελετή ανακήρυξης του Μητροπολίτη Βαρνάβα σε επίτιμο καθηγητή Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου⁹

⁸Α. Αγγελόπουλος, *Ο Κίτρος Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος*, (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ημ. Ανάκτησης 5/12/2022)

⁹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρος Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 154

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄:

Ο Ιεράρχης Βαρνάβας Τζωρτζάτος

2.1 Αρχή της ιερατικής του πορείας και ο ελληνοϊταλικός πόλεμος

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του στη Θεολογική Σχολή συνέχισε να βρίσκεται σε επαφή με τον ναό των παιδικών του χρόνων, λαμβάνοντας μέρος σε συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν εκεί¹⁰. Ακολουθώντας την ιερατική του κλίση, χειροτονήθηκε διάκονος το 1937, ενώ το 1940 προχειρίζεται σε αρχιμανδρίτη, υπό του Μητροπολίτη Χίου κυρό Παντελεήμονα Φωστήνη, και τοποθετείται ιεροκήρυκας στην Μητρόπολη αυτή¹¹. Εκεί, υπηρέτησε για σύντομο χρονικό διάστημα, ώσπου κατατάχθηκε στις δυνάμεις του ελληνικού στρατού βάσει του Βασιλικού Διατάγματος της 12ης Ιουνίου 1940¹², κατά την διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Αρχικά, τοποθετήθηκε στο Αλβανικό μέτωπο ως στρατιωτικός ιερέας του 66^{ου} Σ.Π και έπειτα, της 11^{ης} Μεραρχίας, όπου και παρέμεινε μέχρι την κατάρρευση του μετώπου και την συνθηκολόγηση¹³.

¹⁰«Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας: Ο νομομαθής», *Εφημερίδα «Πελοπόννησος»*, 31/3/2015, σ. 18.

¹¹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 51. «Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης 2010*, σ. 3

¹² «Η Εκκλησία, κατά την περίοδο του Ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940», *Εφημερίδα «Διρφνακά Νέα»*, 15/10/2014.

¹³Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 28. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους*

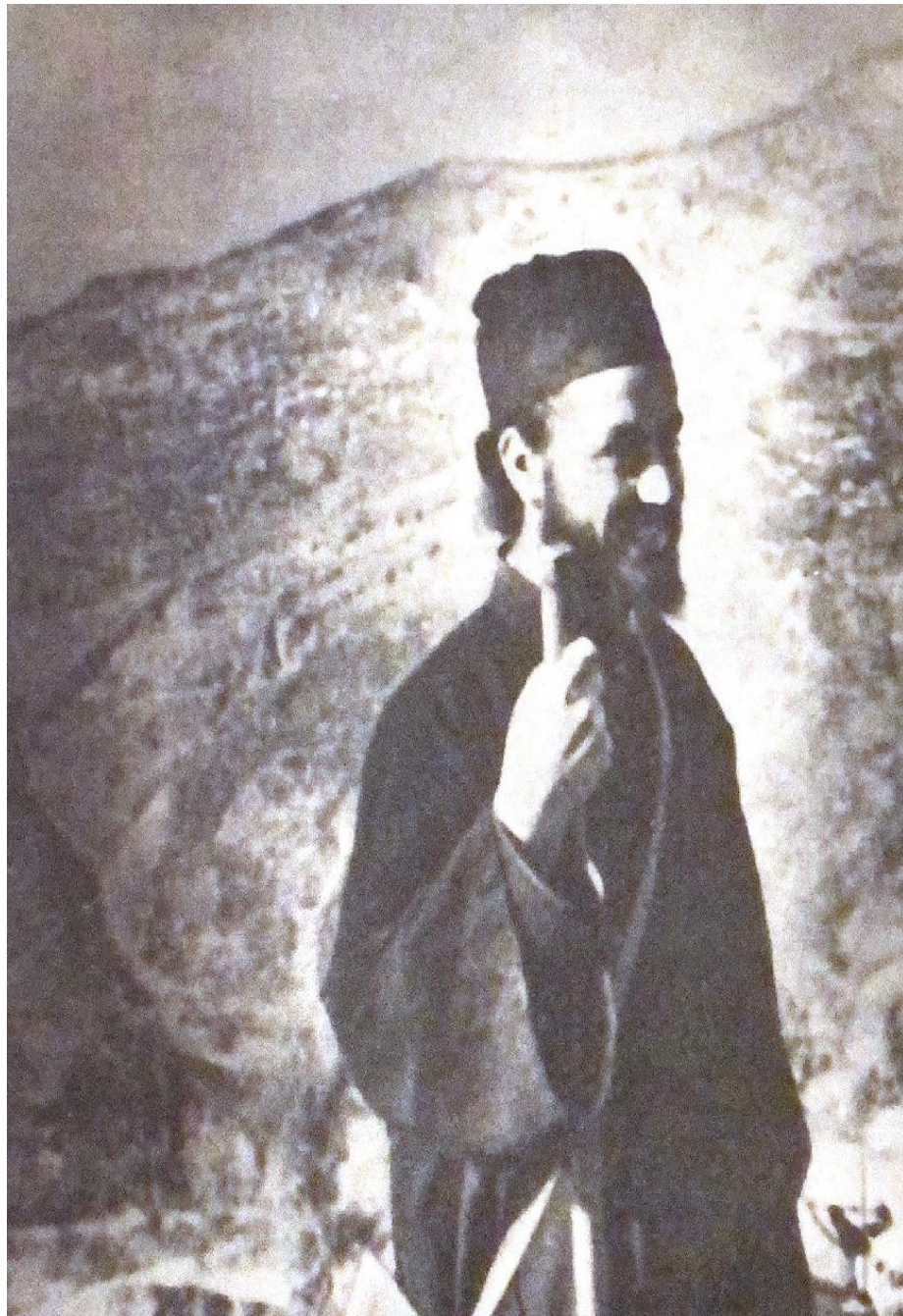
Κατά την υπηρετήσή του στον πόλεμο διακρίθηκε για το σθένος και τα λόγια εμπύχωσης προς τους συμπολεμιστές του. Σύμφωνα με τα λόγια του Ι. Χατζηφώτη, μετέφερε μαζί του σε δερμάτινο σακίδιο την Θεία Κοινωνία¹⁴, που λειτούργησε ως παρηγοριά και αντλία δύναμης για τους στρατιώτες στις δύσκολες στιγμές του πολέμου¹⁵. Παράλληλα, στην διάρκεια της κατοχής μετατέθηκε από την Μητρόπολη Καρυστίας και Σκύρου στην Μητρόπολη Ελασσώνας, όπου και διετέλεσε πολύπλευρο έργο μέσα σε μία δύσκολη για τον λαό περίοδο, και παρέμεινε μέχρι την απελευθέρωση. Με τη λήξη του πολέμου και κάτω από τις πιέσεις των αξιωματικών του, διετέλεσε ο πρώτος ιεροκήρυκας στη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων, μετά την απελευθέρωση, με ευεργετική δράση ως προς την παρουσία της Εκκλησίας στη σχολή και καταλυτική θέση στην αναδιοργάνωση της θρησκευτικής υπηρεσίας της Σχολής¹⁶.

Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 51

¹⁴ Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 52.*

¹⁵ Ι. Μ. Χατζηφώτης, *Η Εκκλησία στον Αγώνα του Σαράντα, (Αθήνα: Ατλαντίς, 2009), σ. 87-88. Ι. Μ. Χατζηφώτης, «Βαρνάβας Τζωρτζάτος», *Νέα Εστία - τχ. 1421, σ. 27-43* Ανακτήθηκε στις 28/11/2022 από: <http://ekebi.gr/magazines/>*

¹⁶ Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν, (Αθήνα 1980), σ. 28. Π. Τζουμέρκας, Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 53.*

Ο Αρχιμανδρίτης Βαρνάβας στο μέτωπο του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Στο δερμάτινο σακίδιο μετέφερε την Θεία Κοινωνία

2.2 Μεταπολεμικό έργο

2.2.1 Εκπροσώπηση της Εκκλησίας και της Ελλάδας

Με το τέλος του πολέμου και το πέρας των διδακτικών του καθηκόντων στην Αμερική, επιστρέφει στην Ελλάδα και τοποθετείται προϊστάμενος ιεροκήρυκας στον ιερό ναό Παναγίας της Χρυσοσπηλιώτισσας στην Αθήνα.¹⁷ Το έργο του, στη συνέχεια, είναι αρκετά καθοριστικό και πλούσιο, όπως θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας.

Η εκπροσώπηση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας από τον Βαρνάβα ξεκινάει στο εξωτερικό από τον Ιούνιο του 1948, που μεταβαίνει στην Αγγλία και Σκωτία, ύστερα από πρόσκληση του Συμβουλίου της Christian Reconstruction in Europe, και παραμένει εκεί για τρεις μήνες. Κατά την παραμονή του μελέτησε από κοντά την οργάνωση και τις μεθόδους εργασίας της εσωτερικής ιεραποστολής εκεί, τις σύγχρονες απαιτήσεις του θείου κηρύγματος, τις δράσεις των νέων και τις ποικίλες μορφές δράσεις της Αγγλικανικής Εκκλησίας. Παράλληλα, ενημερώθηκε ενδελεχώς για τη διαθέσιμη βιβλιογραφία στους παραπάνω τομείς.

Στη συνέχεια, και ενώ το έργο του στην Ιερά Σύνοδο είναι πλέον πολύπλευρο, το 1950 εκπροσώπησε την Ελληνική Εκκλησία στο Bossey της Ελβετίας, στο συνέδριο που διοργανώθηκε από το

¹⁷Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 28. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 53

Οικουμενικό Ινστιτούτο του Παγκόσμιου Συμβουλίου Εκκλησιών, με κύριο θέμα την μελέτη των προβλημάτων την οικογένειας. Στο συνέδριο αυτό, εκτός της σημαντικής συμβολής του στα θέματα του συνεδρίου, συνέγραψε και παρέδωσε γραπτή διαμαρτυρία για την ύπαρξη του τραγικού παιδομαζώματος που λάμβανε χώρα στην Ελλάδα. Αυτές, όπως και άλλες εξωτερικές αποστολές του, π.χ. μετάβαση στη Γαλλία για το ζήτημα του «παιδομαζώματος» κατά τον εμφύλιο πόλεμο στην Ελλάδα, υπήρξαν ιδιαίτερα χρήσιμες και καρποφόρες.¹⁸

Οι διορθόδοξες και διαχριστιανικές σχέσεις της Ελλαδικής Εκκλησίας με τις άλλες Εκκλησίες και Χριστιανικές Ομολογίες, ενισχύθηκαν ιδιαίτερα από τον Βαρνάβα, ο οποίος συμμετείχε στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, *World Council of Churches*, με σκοπό την προώθηση της διαχριστιανικής ενότητας. Ωστόσο, την περίοδο εκείνη η Εκκλησία της Ελλάδας δεν ήταν καθολικά σύμφωνη με τη συμμετοχή της Ελλάδας στο Συμβούλιο αυτό, καθώς πολλοί από τους κληρικούς και τους θεολόγους που συμμετείχαν κατηγορήθηκαν ως «δυτικίζοντες». Μάλιστα, την περίοδο της Δικτατορίας, προέκυψε η πρώτη μεγάλη κρίση ανάμεσα στο ΠΣΕ και την Εκκλησία της Ελλάδος, όταν η ολομέλεια του

¹⁸Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 28. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθόδοξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 54. «Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης*, (Κατερίνη 2010), σ. 5.

Συμβουλίου σε απόφαση της πήρε θέση κατά της δικτατορίας των Συνταγματαρχών¹⁹.

Καθώς οι ικανότητες του στις οργανωτικές υποθέσεις ήταν πλέον αναγνωρίσιμες από όλους, χρησιμοποιήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρό Σπυριδώνα σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις της Εκκλησίας. Με τη συμμετοχή του στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, διοργάνωσε έρανο για τους σεισμόπληκτους των Ιόνιων νησιών, παρά την εναντίωση του τότε Αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου Κοτσώνη²⁰. Παράλληλα, ο Βαρνάβας συμμετείχε στην οργάνωση και άλλων εράνων και κοινωνικών εκδηλώσεων της Εκκλησίας, όπως έρανοι για την ανέγερση εκκλησιών, συμμετοχή στο θέμα επαναπατρισμού, οργάνωση ποικίλων εκκλησιαστικών εκδηλώσεων, προσπάθεια για τη λήξη του παιδομαζώματος κ.α.²¹

Επανειλημμένα, εκπροσώπησε την Εκκλησία της Ελλάδος σε διεθνή συνέδρια, εκκλησιαστικά γεγονότα και στη Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη, που έλαβε χώρα στη Γενεύη το 1982, με θέματα κωλυμάτων γάμου, την αναπροσαρμογή της νηστείας

¹⁹Ν. Ζαχαρόπουλος, *Πτυχή των σχέσεων Εκκλησίας Ελλάδος και Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στην περίοδο της Δικτατορίας των συνταγματαρχών, Αντιχάρισμα στη μνήμη Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου, Α', (Αθήνα 1994), σ. 186.*

²⁰Ο.π., Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 55, Α. Νανάκης, «Η Εκκλησία της Ελλάδος και η Χούντα, 2011», Εφημερίδα «Η Καθημερινή». Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από: <https://www.kathimerini.gr>,*

²¹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 69.*

σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής και άλλα θέματα κοινωνικού και εκκλησιαστικού ενδιαφέροντος²².

Τέλος, το έργο του συνεχίστηκε με πολυάριθμες εκπροσωπήσεις και επίσημες επισκέψεις Προκαθημένων Ορθοδόξων Εκκλησιών. Επίσης, γνώρισε από κοντά όλες τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες και τα Πρεσβυγενή Πατριαρχεία. Γι' αυτές του τις δράσεις έφτασε μέχρι την Ινδία και την Ιαπωνία²³.

²²Πανορθόδοξη Σύνοδος και Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, Γενεύη 1982, Βήμα Ορθοδοξίας, 9/7/2015. Ι. Μ. Χατζηφώτης, «Εκτιμήσεις και διαπιστώσεις για τον εκκλησιαστικό Τύπο, 1983», Δεκαπενθήμερο Περιοδικό «Ο Εφημέριος». Ανακτήθηκε στις 25/2/2023 από: <https://www.ecclesia.gr/>

²³Ι.Μ. Χατζηφώτης, *Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Τα Γεγονότα και τα ζητήματα*, (Αθήνα 2014), σ. 45.

2.2.2 Έργα αναδιαμόρφωσης

Οι εξωτερικές του αποστολές, στηρίχθηκαν και παρακινήθηκαν από την Ελληνική Εκκλησία, η οποία του έδειξε μεγάλη εμπιστοσύνη αναγνωρίζοντας τις πηγαίες ικανότητές του. Από το 1949, ο Βαρνάβας ακολούθησε μια σειρά έργων ιδρύσεων και αναδιαμορφώσεων στην Ελληνική Εκκλησία. Κατά τα έτη 1951-1952 και 1952-1953, μετά από πρότασή του, όντας προϊστάμενος του Ι.Ν. Παναγίας Χρυσοσπηλιώτισσας στην Πλάκα, εγκρίθηκε πρόγραμμα σπουδών για νεαρές κοπέλες, της «Προπαρασκευαστικής Σχολής Διακονισσών», γεγονός που αποτέλεσε την αφορμή για την επανεμφάνιση του θεσμού των διακονισσών. Στη σχολή αυτή δίδαξαν ο ίδιος αλλά και καθηγητές Πανεπιστημίου και άλλοι ειδικοί επιστήμονες²⁴.

Γενικώς, η ιερατική του διακονία γνώρισε μεγάλη επιτυχία, τόσο εξαιτίας των Λειτουργιών και ομιλιών του, όσο και εξαιτίας του ενδιαφέροντος και της φροντίδας του για την ελληνορθόδοξη μόρφωση των νέων. Η μελέτη που είχε διεξάγει στην Αγγλία και Σκωτία, παράλληλα, τον ενέπνευσε να δώσει ιδιαίτερη σημασία στην αναδιοργάνωση και τις σύγχρονες δράσεις του Θείου κηρύγματος, ώστε να προσεγγίσει και να διδάξει τους νέους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ταυτόχρονα, διορίστηκε διευθυντής Κατηχητικών Σχολείων στην ανασυγκροτημένη τότε Αποστολική

²⁴Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 53.

Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, και εδώ έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον στην αναδιοργάνωση και καλύτερη λειτουργία τους. Στη συνέχεια, διατέλεσε καθήκοντα αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή αυτής²⁵.

Το έργο του στην Αποστολική Διακονία χαρακτηρίστηκε από μεθοδικότητα και μεγάλο ζήλο, αφού εισηγήθηκε τη δημιουργία επιτροπής ειδικών με αποστολή την συστηματοποίηση ενός προγράμματος ανανεωμένης διδακτέας ύλης στα Κατηχητικά Σχολεία και την κατάρτιση μιας ενιαίας οργάνωσης και λειτουργίας τους²⁶. Πιθανόν, οι ενέργειες του αυτές είναι απόρροια της ευρείας εμπειρίας του, τόσο προσωπικά όσο και μέσω της βιβλιογραφίας, σχετικά με τη λειτουργία των κατηχητικών σε παγκόσμιο επίπεδο, και την προσέγγιση θρησκευτικών θεμάτων και θεμάτων πίστης στο σύγχρονο κόσμο. Παρά την πολύπλοκη φύση του έργου αυτού και τις δυσχερείς συνθήκες που αντιμετώπισε, η προσπάθεια του στέφθηκε με επιτυχία και θεμελίωσε τις λειτουργίες των κατηχητικών ιδρυμάτων. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως ο μητροπολίτης Βαρνάβας χαρακτηριζόταν από το ακούραστο πνεύμα του, καθώς παρά την μεγάλη δραστηριότητά του, παρέμενε γεμάτος ψυχικά αποθέματα για περαιτέρω πνευματικές και οργανωτικές προσπάθειες²⁷.

²⁵«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης* 2010, σ. 6

²⁶B. Τζωρτζάτος, *Μητρ. Κίτρους, Περί των Κατηχητικών Σχολείων της Εκκλησία: Εισηγήσεις εις την Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος*, 1-29 Νοεμβρίου 1958. σ.20

²⁷A. Αγγελόπουλος, «Ο Κίτρους Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος», (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ημ. Ανάκτησης 5/12/2022).

Σημαντική είναι η αναφορά στο ενδιαφέρον του για την εκπαίδευση της νέας γενιάς, την οποία διατήρησε καθ' όλη την διάρκεια της ιερατικής του πορείας και την εξέφρασε ποικιλοτρόπως. Αυτό σε συνδυασμό με την φιλομάθεια του ίδιου επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά, όταν το 1949, μετά από σχετικό νόμο ιδρύθηκε η Μεταπτυχιακή Σχολή Ιεροκηρύκων – Κατηχητικών και Εξομολόγων, στην οποία ο Βαρνάβας έγινε υποδιευθυντής. Η ανάθεσή του ως διευθυντή πραγματοποιήθηκε από την Ιερά Σύνοδο και μετά από πρόταση του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, ενώ παράλληλα ανέλαβε και το μάθημα της κατηχητικής στην ίδια σχολή. Στη συνέχεια, στις 15 Νοεμβρίου 1949 του αναθέτονται και τα καθήκοντα του διευθυντή της Σχολής²⁸.

Τον Ιούνιο του 1933 η Ιερά Σύνοδος αποφάσισε την ίδρυση του πρώτου Θεολογικού Οικοτροφείου, στο οποίο οι οικότροφοι θα διδάσκονταν εκκλησιαστική μουσική, θα ασκούσαν στη λειτουργική, στο τυπικό, στη κατήχηση, στο κήρυγμα του Θείου Λόγου, σε μία ή δύο ξένες Γλώσσες. Πρώτος διευθυντής διορίστηκε ο Βαρνάβας, το 1950, στη θητεία του οποίου τέθηκαν οι βάσεις για την μετέπειτα λαμπρή πορεία του ιδρύματος²⁹.

²⁸Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 55.

²⁹Ν. Πρωτόπαπας, αρχιμ. *Συνοπτική ιστορία του θεολογικού οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας, Αποστολική Διακονία*, (Αθήνα: Αποστολική Διακονία 1986), <https://apostoliki-diakonia.gr> (Ημ. Ανάκτησης 20/11/2022)

B.3 Μητροπολίτης Κίτρους

Τον Ιανουάριο του 1954 ο τότε Μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντίνος Κοϊδάκης αποσύρθηκε εξαιτίας ασθενείας και προχωρημένης ηλικίας, και η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος προχώρησε στην παμψηφεί εκλογή του αρχιμανδρίτη Βαρνάβα Τζωρτζάτου ως Μητροπολίτη Κίτρους στις 26 Μαρτίου του 1954³⁰. Δύο μέρες αργότερα, Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως, πραγματοποιήθηκε η χειροτονία του στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, μέσα σε ένα ασυνήθιστα πυκνό εκκλησίασμα, τόσο μέσα όσο και έξω από τον Ναό. Ο συγκεντρωμένος κόσμος, παρακολουθώντας με ενθουσιασμό, επικρότησε την χειροτονία και αναφώνησε το «άξιος»³¹.

Ο Βαρνάβας στον χειροτονητήριο λόγο του αναφέρθηκε τεκμηριωμένα στο σύνθετο και πολυδιάστατο θέμα της επισκοπικής αξίας και της διακονίας, αποδεικνύοντας για άλλη μία φορά τις ευρείες γνώσεις του και την οξυδέρκειά του. Ο λόγος του επιδοκιμάστηκε έντονα από κλήρο και λαό³². Στη συνέχεια, στις 15 Απριλίου του ίδιου έτους, την Πέμπτη προ της Κυριακής των Βαΐων, ο μόλις 36 ετών Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας Τζωρτζάτος ενθρονίστηκε στην έδρα της Μητροπόλεως Κίτρους, από τον τοποτηρητή Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονα

³⁰ Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 29-31.

³¹ Ο.π.

³² Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 56-57

Παπαγεωργίου, τον Μητροπολίτη Εδέσσης Διονύσιο Παπανικολόπουλο και άλλους αρχιερείς στην Κατερίνη³³, με δέουσα επισημότητα και για άλλη μία φορά με μεγάλη λαϊκή συμμετοχή.

Οι εκδηλώσεις της ημέρας της ενθρόνισης του νέου Μητροπολίτη Κίτρους, αλλά και οι εκφράσεις της χαράς και της ελπίδας των πολιτικών ηγετών και του λαού της Πιερίας ήταν πολλές και έντονες, δηλώνοντας την θερμή υποδοχή του Βαρνάβα στη νέα αυτή αρχιερατική του θέση. Στην προσφώνησή του, κατά την υποδοχή, ο τότε Νομάρχης Πιερίας Μεν. Τσακίρης είπε μεταξύ άλλων: «... Ἡ φήμη Σας διά τήν ἀρετήν Σας καί τήν μόρφωσιν καί τά πολλά Σας προσόντα προέτρεξε τῆς ἀφίξεώς Σας. Δι' αὐτό Ἀρχαί καί Λαός προσβλέπουν εἰς τό πρόσωπόν Σας ὡς εἰς φιλόστοργον καί περινούστατον πνευματικόν Πατέρα...»³⁴

Η χειροτονία του Μητροπολίτη Βαρνάβα στο Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ»³⁵

³³ Α. Πάκλαρας, «Μητροπολίτης Κίτρους κυρός Βαρνάβας», <https://www.romfea.gr/prosopa> (Ημ. Ανάκτησης 15/12/2022).

³⁴Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 56

³⁵«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης 2010*, σ. 23

Η ενθρόνιση του Μητροπολίτη Κίτρους, Βαρνάβα Τζωρτζάτου³⁶

Την εποχή της ενθρόνισης του νέου Μητροπολίτη, η Μητρόπολη Κίτρους χρειαζόταν μεταρρυθμίσεις, πρωτοβουλίες και πνευματική καθοδήγηση, καθώς είχε θρησκευτικά προβλήματα και τεράστιες ανάγκες ποιμαντικής δράσης. Έτσι, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας αποτέλεσε τον κατάλληλο πνευματικό ηγέτη, όντας δυναμικός, γεμάτος ζωντάνια και ευφυΐα. Χαρακτηριστικής σημασίας, για την βαθύτερη κατανόηση της δέουσας ανάγκης για καθοδήγηση που έφερε η Μητρόπολη, είναι τα λόγια του Διευθυντή της Αποστολικής Διακονίας και καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, Βασίλειο Βέλλα κατά την ενθρόνιση του Βαρνάβα. Συνοπτικά και περιφραστικά θα αποτυπωθούν τα λόγια του προς τον Μητροπολίτη Βαρνάβα, τα οποία τονίζουν τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Μητρόπολη παρομοιάζοντάς τα ως «άκάνθινον στέφανον καί τοῦ ὁποίου τά ἀγκάθια γρήγορα θά αισθανθῆς», και

³⁶«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης* 2010, σ. 21

ενθαρρύνουν τον Μητροπολίτη Βαρνάβα να δει το δύσκολο έργο που επρόκειτο να επιτελέσει ως την ανταμοιβή του από τον Κύριο, που τον επέλεξε να φέρει εις πέρας δυσχερή έργα και να επιδοκιμαστεί τόσο πολύ γι' αυτά³⁷. Πράγματι, η μεθοδικότητα, η εργατικότητα, το αδιάβλητο ήθος, η υπομονή και η νεανική φλόγα του Μητροπολίτη Βαρνάβα, αναγνωρίστηκαν και αποτέλεσαν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά για την αναδιαμόρφωση της Μητρόπολης, τόσο θρησκευτικά και πνευματικά, όσο και κοινωνικά³⁸.

Αξιοσημείωτη αναφορά, για την απόδειξη του μεγάλου ενδιαφέροντος και της σοβαρότητας με την οποία ο Κίτρος Βαρνάβας ανέλαβε τα καθήκοντά του, αποτελεί το γεγονός πως υπήρξε ο πρώτος μελετητής της απαρχής και της ιστορίας της Μητρόπολης. Σε σύντομο χρονικό της ιστορίας της ανέφερε πως: «Ἡ Μητρόπολις Κίτρος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐν Μακεδονίᾳ Ἐπισκοπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου (Ἐπισκοπή Κίτρος ἢ Κίτρον ἢ Κύτρον), ταυτιζομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἐπισκοπὴν Πύδνης, κατὰ μαρτυρίας ἀναγομένας εἰς τὸν ΙΔ'- ΙΣΤ' αἰῶνα, ἐν αἷς ἀναφέρεται «Ἐπισκοπή Κίτρος, ἦτοι Πύδνης»»³⁹.

³⁷Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρος Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 57

³⁸Α. Αγγελόπουλος, *Ο Κίτρος Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος*, (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ἡμ. Ανάκτησης 5/12/2022).

³⁹Β. Δ. Τζωρτζάτος, *Μητρ. Κίτρος, Πραγματώσεις και Προοπτικές*, (Κατερίνη 1984), σ. 38.

B.3.1 Η ιστορία της Μητρόπολης Κίτρους

Σήμερα, η Μητρόπολη Κίτρους φέρει τον τίτλο Ιερά Μητρόπολη Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος και αποτελεί μια από τις Μητροπόλεις των λεγομένων «*Νέων Χωρών*», δηλαδή των 36 Μητροπόλεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, οι οποίες με το πέρας των Βαλκανικών πολέμων εντάχθηκαν στην ελληνική επικράτεια. Πνευματικά, οι Μητροπόλεις αυτές υπάγονται ακόμα στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, αλλά με την Πατριαρχική και Συνοδική της 4ης Σεπτεμβρίου 1928 η Διοίκησή τους παραχωρήθηκε «επιτροπικώς» και υπό ρητούς όρους στην Εκκλησία της Ελλάδος⁴⁰.

Στην Μητρόπολη Κίτρους υπάγονται 80 ενοριακοί ναοί και 130 παρεκκλήσια, όπου και λειτουργούν 115 εφημέριοι. Η αναφορά της ιστορίας της Μητρόπολης αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την κατανόηση του κλίματος που επικρατούσε πριν την ενθρόνιση του Μητροπολίτη Βαρνάβα Τζωρτζάτου, αλλά και των προβλημάτων που έφερε η Μητρόπολη, τονίζοντας σημαντικά μέσα από αυτά το δύσκολο έργο που κλήθηκε να αναλάβει ο νέος Μητροπολίτης.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει μια συστηματική ερευνητική ιστορική μελέτη που να παρουσιάζει συνολικά την μακροαίωνα ιστορική πορεία της επισκοπής Κίτρους, για το λόγο αυτό και ο ακριβής χρόνος κατά τον οποίο ιδρύθηκε η Μητρόπολη, και η λεπτομερής πορεία της μέσα στους χριστιανικούς αιώνες, δεν είναι

⁴⁰Ε. Μαζαράκης, *Το υφιστάμενο εκκλησιαστικό καθεστώς των Νέων Χωρών*, δ.δ, (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2020), σ. 46-49

γνωστά. Παρόλα αυτά, σε πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες διαπιστώθηκε ότι οι απαρχές της φαίνεται να εντοπίζονται στα παλαιοχριστιανικά χρόνια, τουλάχιστον στις αρχές του 5ου αιώνα μ.Χ., το οποίο σημαίνει πως η επισκοπή Κίτρους αποτελεί συνέχεια της αρχαίας πόλης Πύδνας⁴¹.

Η πρώτη αναφορά στην επισκοπή γίνεται στον Παρισινό Κώδικα (1555 A), βυζαντινό χειρόγραφο κείμενο, στο οποίο αποτυπώνεται η εκκλησιαστική ιστορία της Ελλάδας για την περίοδο από τον 7^ο μέχρι και τον 9^ο αιώνα⁴². Στο λεγόμενο και ως «εικονοκλαστικό τακτικό», κατά την απαρίθμηση των επισκοπών της μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, εμφανίζεται για πρώτη φορά η επισκοπή Κίτρους, τελευταία στη σειρά των επισκοπών των εξαρτώμενων από τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης⁴³.

Αρχικά και ως τον 7^ο αιώνα η επισκοπή Κίτρους ή Πύδνης, όπως και όλες οι επισκοπές του Ανατολικού Ιλλυρικού, υπαγόταν στο Αποστολικό Βικαριάτο Θεσσαλονίκης, το οποίο εκκλησιαστικά υπαγόταν στον Επίσκοπο Ρώμης. Επί των ημερών του αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ' η επισκοπή Κίτρους υπήχθη στην Μητρόπολη Θεσσαλονίκης και στην κανονική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Έκτοτε προσέλαβε εξέχουσα θέση ανάμεσα στις επισκοπές που εξαρτιόνταν από το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ως

⁴¹A. Τοκμακίδου, *Το φρούριο του γυναικόκαστρου στο Κιλκίς*, μ.δ., (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2012), σ. 26

⁴²Φ. Καραγιάννη, *Επισκοπικοί Ναοί της Μέσης Βυζαντινής Περιόδου: Το παράδειγμα της Μακεδονίας*, δ.δ., (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2006), σ. 62.

⁴³Ε. Κουντουρά - Γαλάκη, , «Η «Εικονοκλαστική» ΝΟΤΙΠΙΑ 3 και το λατινικό της πρότυπο», *Byzantina Symmeikta*, (1996), σ. 35-37.

μια από τις αρχαιότερες και σημαντικότερες επισκοπές του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους⁴⁴.

Ο Επίσκοπος Κίτρους, πρώτος κατά τάξη μετά τον Θεσσαλονίκης, έφερε τον τίτλο «Πρωτόθρονος Θεσσαλονίκης» (10ος αιώνας) και κατά τους μεταγενέστερους αιώνες κοσμείται από τον επίσης σημαίνοντα τίτλο «Υπέριμος και πρωτόθρονος πάσης Θεσσαλίας» (15ος αιώνας). Από το 14^ο αιώνα και έπειτα η Επισκοπή Κίτρους αναφέρεται ως «Επισκοπή Κίτρους ή Πύδνης»⁴⁵. Από του Επισκόπου Παρθενίου Βαρδάκα και έπειτα, το 1904, η έδρα της επισκοπής μεταφέρεται στην Κατερίνη και μέχρι και το 1924, έτος ανύψωσής της σε Μητρόπολη, η Επισκοπή Κίτρους συνεχίζει την πορεία της ως επισκοπή του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης.

Τα ιστορικά αυτά στοιχεία φανερώνουν αφενός τις συνεχείς μεταβολές και ανακατατάξεις που εμφανίστηκαν στην Μητρόπολη, λόγω και των γεωπολιτικών προβλημάτων και εντάσεων της εποχής, και αφετέρου την μακροχρόνια ιστορία της και την σημασία που έφερε τόσο σε θρησκευτικό επίπεδο, όσο και σε ιστορικό, παίζοντας γεωγραφικά καίριους ρόλους στα πολιτικά δρώμενα της εκάστοτε εποχής. Οι αρχές του 20^{ου} αιώνα βρίσκουν την Μητρόπολη Κίτρους ως μία μικρή επαρχία με λιγοστούς μόνιμους κατοίκους, όπως φαίνεται και από τις αναφορές του επισκόπου Παρθενίου

⁴⁴Ε. Μαζαράκης, *Το υφιστάμενο εκκλησιαστικό καθεστώς των Νέων Χωρών*, δ.δ, (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2020), σ. 11-15.

⁴⁵Β. Δ. Τζωρτζάτος, *Μητρ. Κίτρους, Χρονικόν της Μητροπόλεως Κίτρους*, (Κατερίνη 1960), σ. 54

Βαρδάκα στο βιβλίο του «Περιγραφή ἐπισκοπικῆς περιφέρειας Κίτρους ἐπί Τουρκοκρατίας»⁴⁶.

⁴⁶Κ. Φαργκάνης, *Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως στην εκκλησιαστική και εθνική ιστορία και στο πνευματικό παρόν της Κατερίνη. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας*, (Ιερά Μητρόπολις Κίτρους Πλαταμώνος και Κατερίνης, 2021), σ. 33-42.

B.3.2 Κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της Μητρόπολης Κίτρους

Η Μητρόπολη Κίτρους από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα αντιμετώπιζε μεγάλα και σημαντικά προβλήματα, τόσο οικονομικής όσο και κοινωνικής φύσεως. Αποτελούσε από τις φτωχότερες επισκοπές της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης γεγονός που οφειλόταν κατά κύριο λόγο στα μικρά της χωρία, τα οποία διέθεταν ελάχιστες ελεύθερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις⁴⁷. Η κακή οικονομική και οργανωτική κατάσταση των κοινοτήτων αποτυπωνόταν και στην εκπαιδευτική λειτουργία, έχοντας ως συνέπεια αυτή να είναι παραγκωνισμένη στις περισσότερες εκ των περιοχών, ενώ σε άλλες δεν υπήρχε καν. Η φύση των προβλημάτων αυτών είχε σημαντικές συνέπειες στη διοικητική λειτουργία και οργάνωση της Μητρόπολης⁴⁸.

Μετά τον θάνατο του Μητροπολίτη Παρθενίου Βαρδάκα, τέθηκε το ζήτημα της κατάργησης της Μητρόπολης Κίτρους κατά την συνεδρίαση της Ιεράς Συνόδου. Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος Παπαδόπουλος δήλωσε ότι η Μητρόπολη Κίτρους αποτελεί μια προσωρινή μητρόπολη των Νέων Χωρών και έκρινε ότι έπρεπε να καταργηθεί και να συγχωνευθεί με την Μητρόπολη

⁴⁷ Π. Τζουμέρκας, *Ο επίσκοπος Κίτρους Παρθένιος Βαρδάκας 1904-1933. Ο Βίος και η δράση του Συμβολή στην επισκοπική ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Μακεδονία*, (Θεσσαλονίκη, 2004), σ. 66

⁴⁸ Ο.π., σ. 67-70

Βεροίας και Ναούσης⁴⁹. Όμως, αυτή η κατάργηση αποτέλεσε μία μονομερή και αθέμιτη ενέργεια, μιας και η Μητρόπολη Κίτρους αποτελούσε τμήμα των Νέων Χωρών και γι' αυτό, το συνολικό καθεστώς της διεπόταν τόσο από την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 όσο και από το νόμο 3128/1928, κείμενα τα οποία όριζαν πως κάθε ενεργεία και απόφαση της Εκκλησίας της Ελλάδος επί των μητροπόλεων των Νέων Χωρών έπρεπε να βρίσκει σύμφωνο και το Οικουμενικό Πατριαρχείο⁵⁰.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Φώτιος μόλις έμαθε την μονομερή αυτή απόφαση της Εκκλησίας της Ελλάδος, να καταργήσει μια μόνιμη μητρόπολη των Νέων Χωρών, απόστειλε γράμμα προς τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Χρυσόστομο εκφράζοντας την έκπληξη του για την ενεργεία αυτή και διαμαρτυρόμενος για την μη ενημέρωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Παράλληλα εξέφραζε την αντίθεσή του στην κατάργηση της Μητρόπολης Κίτρους και παρουσίαζε ικανό αριθμό επιχειρημάτων για την μη κατάργησή αυτής⁵¹.

Μετά τις εισηγήσεις και του ποιμνίου της Μητρόπολης Κίτρους και την μεγάλη έκταση που έλαβε το θέμα σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, η Μητρόπολη ανασυστάθηκε με τον Κωνσταντίνο Κοϊδάκη στο θρόνο της και έκτοτε το καθεστώς της επαρχίας Κίτρους παρέμεινε αμετάβλητο. Η Μητρόπολη συνέχισε κανονικά την ιστορική της πορεία ως μια Μητρόπολη των Νέων Χωρών, υπαγόμενη στην διοικητική δικαιοδοσία της Εκκλησίας της

⁴⁹ Ο.π.

⁵⁰ Ο.π.

⁵¹ Ο.π., 239-242

Ελλάδος⁵². Ο Κωνσταντίνος Κοϊδάκης παρέμεινε στον μητροπολιτικό θρόνο μέχρι το 1954 και την ίδια χρονιά τον διαδέχεται ο Βαρνάβας Τζωρτζάτος.

Η αναφορά στην προσπάθεια κατάργησης της Μητρόπολης Κίτρους δεν γίνεται τυχαία. Αφενός αποδεικνύει την δυσχερή οικονομική και οργανωτική θέση στην οποία βρισκόταν⁵³, γεγονός που μπορεί να δικαιολογήσει την επιθυμία συνένωσής της με μία ισχυρότερη Μητρόπολη, και αφετέρου τονίζει ακόμα περισσότερο το μεγάλο πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει ο Μητροπολίτης Βαρνάβας, δεδομένης της ιστορίας, και την ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία του έργου του, καθώς η Μητρόπολη γνώρισε μεγάλη αναγνώριση και η ακεραιότητά της δεν αμφισβητήθηκε ξανά.

⁵² Ο.π., σ. 243-248

⁵³ Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 31. Β. Δ. Τζωρτζάτου, *μητρ. Κίτρους, Πραγματώσεις και Προοπτικές*, (Κατερίνη 1984), σ. 10-12.

B.4 Η προσφορά του στην Μητρόπολη

Ο Βαρνάβας Τζωρτζάτος, ως νέος Μητροπολίτης, ανέλαβε καθήκοντα άμεσα και χάρις τα πλούσια πνευματικά του χαρίσματα και την πλούσια εκκλησιαστική του εμπειρία σε θέματα οργάνωσης, διοίκησης και μεθοδικής δράσης, αναβάθμισε την Μητρόπολη του Κίτρους και την κατέστησε αγνώριστη. Από την πρώτη στιγμή έθεσε τα χέρια στο τιμόνι της τοπικής εκκλησίας Κίτρους και ανήμερα της Κυριακής του Πάσχα, παρέδωσε την πρώτη του εγκύκλιο προς το ποίμνιο της Μητροπόλεώς του. Σε αυτή την πρώτη εγκύκλιο θέτει ονομαστικά όλους τους στόχους του λέγοντας: «...Ἡ βελτίωσις τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κλήρου, ἡ πύκνωσις τοῦ θείου κηρύγματος, ἡ ἀρτιωτέρα ὀργάνωσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἡ ἰδιαίτερα φροντίς διὰ τὰ παιδιά καί τούς νέους, ἡ προαγωγή τοῦ κοινωνικοῦ ἐν γένει ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καί πᾶν ἄλλο συντελεστικόν εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἁγίου Αὐτῆς σκοποῦ, θά εἶναι ἐκ τῶν πρωτίστων μελημάτων ἡμῶν...».⁵⁴

⁵⁴ΑΜΚ, εγκύκλιος 1, ΑΠ 1/24-4-1954. ΟΕ 341-342(1979), σ. 25. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 58.

B.4.1 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας και η Νεολαία

Όπως φαίνεται από την πρώτη αυτή εγκύκλιο, που αποτελεί και την θέσπιση της κατεύθυνσης που επιθυμούσε να ακολουθήσει, ο Βαρνάβας ενδιαφερόταν πολύ για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης και της ποιμαντικής και κοινωνικής “ανατροφής” των νέων. Το ίδιο, βέβαια, διαφαίνεται και από το διαμορφωτικό του έργο πριν την ενθρόνισή του, αλλά και την ενεργή του παρουσία στην ίδρυση και την ενίσχυση πολυάριθμων μορφωτικών ιδρυμάτων.

Έτσι, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας από τον πρώτο χρόνο της αρχιερατείας του ίδρυσε το Ιερατικό Σχολείο Δευτέρας Ευκαιρίας, το οποίο λειτούργησε ως Κατώτερο Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο το 1955⁵⁵, ενώ αργότερα αναβαθμίστηκε σε Ανώτερο Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο (1956) και τελικά μετατράπηκε σε Μέσο Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο (1976), με τον ίδιο να παρακολουθεί αυτοπροσώπως τη λειτουργία του. Μέχρι και σήμερα, το Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο λειτουργεί δεχόμενο σπουδαστές που έχουν ενδεικτικό τάξης του Γυμνασίου ή και αποφοίτους Δημοτικού Σχολείου, οι οποίοι, έπειτα από διετή φοίτηση παίρνουν απολυτήριο και κατατάσσονται στην κατηγορία εφημερίων Δευτεροβάθμιας Εκπαιδευσεως⁵⁶.

⁵⁵Ι. ΟικονομικόςΙεροκήρυκας της Ι.Μ. Κίτρους, «Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας. Εκατό χρόνια από την γέννησή του», *ΑΡΧΩΝ*, <https://arxon.gr> (Ημ. Ανάκτησης 24/1/2023)

⁵⁶«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης* 2010, σ. 66

Ένα ακόμα σημαντικό του έργο ήταν η συστηματοποίηση του θεσμού των Κατηχητικών Σχολείων σε όλη την περιφέρεια της Μητροπόλεως, τα οποία και αναδιοργάνωσε με βάση τα πορίσματα των μελετών των παιδαγωγικών επιστημών, των οποίων ενημερωνόταν για την τρέχουσα επιστημονική βιβλιογραφία⁵⁷. Στο ίδιο πλαίσιο και για την ενίσχυση της πνευματικότητας της νεολαίας της Μητρόπολης, ηγήθηκε την ίδρυση Εκκλησιαστικού κέντρου, ονόματι Εκκλησιαστική Στέγη Νεότητας (Θηλέων) στο προαύλιο του Μητροπολιτικού Ναού και την Εκκλησιαστική Στέγη Νεότητας (Αρρένων) στο κέντρο της Κατερίνης για μαθητές και εργαζόμενους. Τα δύο αυτά κέντρα είχαν ειδικούς χώρους μελέτης, βιβλιοθήκης, εργαστηρίων, ψυχαγωγίας και άλλων μορφωτικών απασχολήσεων, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση της Εκκλησίας. Με την ίδια μέριμνα ίδρυσε αντίστοιχο κέντρο και στο Λιτόχωρο, το Εκκλησιαστικό Κέντρο Νεότητας, προγραμματίζοντας την ίδρυση παρόμοιων χώρων και σε άλλα μέρη της Μητρόπολης⁵⁸.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Μητροπολίτη Βαρνάβα για τα παιδιά και τους νέους αποτυπώνεται και στην προσπάθειά του να αναπτύξει και να διατηρεί μαζί τους μια πατρική και ανοιχτή επικοινωνία, ακούγοντας πάντα πρόθυμος τα αιτήματα και τις ανησυχίες τους. Αυτό γίνεται φανερό από τις τακτικές επισκέψεις του στα σχολεία της Μητρόπολης. Η ενίσχυση της εκπαίδευσης της νεολαίας αποτέλεσε ένα από τα βασικά μελήματα του, καθώς

⁵⁷Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 58.

⁵⁸Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 32-34

καθιέρωσε ειδικούς διαγωνισμούς στην έκθεση, τα μαθηματικά και τα αρχαία ελληνικά, αλλά και απονομές βραβείων σε μαθητές και μαθήτριες των Σχολείων Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης⁵⁹. Παράλληλα, ενδιαφερόμενος και για την οικονομική ικανότητα των μαθητών να φέρουν σε πέρας την εκπαίδευσή τους, ίδρυσε Ταμείο Υποτροφιών για την ενίσχυση των σπουδαστών⁶⁰.

Η παρουσία του Μητροπολίτη Βαρνάβα ήταν πολύ αισθητή στις δράσεις την νεολαίας, επιλέγοντας να πρωτοστατεί και σε άλλες εκδηλώσεις της ζωής τους, όπως σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις, συνεργαζόμενος με όλους τους υπεύθυνους φορείς για την επίτευξη της σωστής προόδου της νεότητας⁶¹.

Τα λόγια της τότε Νομάρχη Πιερίας κ. Μαρία Αρσένη παρουσιάζουν ακριβώς αυτό του το έργο, καθώς ανέφερε χαρακτηριστικά: «...Θυμάμαι τήν παρουσία του Σεβασμιωτάτου στίς πολύωρες καί κοπιαστικές συναντήσεις - συσκέψεις μέ τήν νεολαία αὐτοῦ τοῦ τόπου, στίς συναντήσεις γιά τά πολιτιστικά, γιά τήν παιδεία, γιά τίς μαθητικές κοινότητες, γιά τόν ἀθλητισμό, ἀκούραστος νά προσπαθεῖ νά ἀφουγκρασθεῖ τά προβλήματά τους, τίς ἐλπίδες καί τούς φόβους τους, τά σχέδια καί τα ὄνειρά τους, τόν θυμάμαι νά τοποθετεῖται μέ λόγους πού ἡ δροσιά τους ἄγγιζε τήν νεολαία καί ἔδειχνε πόσο κοντά τους εἶναι...»⁶². Με αυτά τα λόγια

⁵⁹Ο.π.

⁶⁰Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 63.

⁶¹Ο.π. σ. 64

⁶²Ιερά Μητρόπολις Κίτρους, *Ο εορτασμός 30 χρόνων αρχιερατικής ποιμαντορίας*, Κατερίνη 1984. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα*

επιβεβαιώνεται, τόσο η εκτίμηση όλων των φορέων της Πιερίας προς το πρόσωπο του Μητροπολίτη, όσο και ο ζήλος με τον οποίο εργάστηκε μέσα στην Μητρόπολη, για να καταφέρει να εκπληρώσει το έργο που του είχε ανατεθεί, το οποίο αναγνωριζόταν συνεχώς κατά την πορεία της αρχιερατείας του, αλλά και αργότερα.

Η μεγαλύτερη όμως αναγνώριση της προσφοράς του Μητροπολίτη στους νέους της Πιερίας ήρθε από τους ίδιους, με διοργάνωση μεγάλων εκδηλώσεων προς τιμήν του, με την ευκαιρία των 31 χρόνων αρχιερατείας του, προσφέροντας του ένα μικρό δείγμα της ευγνωμοσύνης τους για όλα όσα είχε πράξει για την νεολαία αυτή⁶³.

Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθωτικών σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 64.

⁶³Ο.π.

B.4.2 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας στον πνευματικό τομέα

Το πνευματικό έργο του Μητροπολίτη Βαρνάβα επικεντρώθηκε στην οργάνωση της εκκλησιαστικής ζωής της Μητρόπολης με τέτοιο τρόπο, ώστε από την μία η λειτουργική ζωή να ενισχυθεί και να καταφέρει να προσφέρει στο ποίμνιο του όλες τις ευεργετικές επιδράσεις της, και από την άλλη το ίδιο το ποίμνιο να πυκνώσει και να εντάξει πιο ενεργά, ως μέρος της ζωής του της λατρευτικές συνάξεις.

Ο Βαρνάβας, έχοντας μεγάλη εμπειρία για τον σύγχρονο τρόπο λατρείας και εκκλησιασμού, μέσω της εκτενούς συμμετοχής και της μελέτης του σε συμβούλια ανά τον κόσμο, και κυρίως στην Αγγλία και Σκωτία, αλλά έχοντας γνώση των θεμάτων αυτών και από την οπτική γωνία του ακαδημαϊκού χώρου, επιθύμησε να συλλάβει και να πραγματοποιήσει δράσεις που θα προσεγγίσουν με σύγχρονο τρόπο τους πιστούς. Ωστόσο, επιθυμώντας και τα υπόλοιπα μέλη του κλήρου να εκπροσωπούν και να υπηρετούν το ποίμνιο του, καθιέρωσε τακτικές Εφημεριακές Συνάξεις με θέματα την εξέταση ποιμαντικών και άλλων θεμάτων και ποικίλες συζητήσεις που αφορούσαν το έργο των ιερέων. Παράλληλα, συνεργαζόταν στενά με όλους τους ιερείς και προστάτευε το κύρος τους έναντι του ποιμνίου. Τέλος, μέσω σύστασης του Φροντιστηρίου Εκκλησιαστικής Μουσικής, επιδίωξε την ανάπτυξη μεγαλύτερου

ενδιαφέροντος προς την βυζαντινή μουσική και την κατάρτιση υποψηφίων ιεροψαλτών⁶⁴.

Η προσπάθεια του προς την σωστή εκπροσώπηση και καθοδήγηση του λαού της Μητρόπολης Κίτρους φανερώνεται και από το πρωταρχικό μέλημά του ως προς την στελέχωση της Εκκλησίας με καλούς και μορφωμένους κληρικούς, το οποίο επιδίωξε να καταφέρει και με τις ιδρύσεις των Εκκλησιαστικών Φροντιστηρίων, ώστε να προκύψει μία νέα και σύγχρονη γενιά κληρικών. Εξάλλου, κατά την θητεία του χειροτόνησε πολλούς κληρικούς, ανανεώνοντας κατά μεγάλο βαθμό τον κλήρο της Μητροπόλεως⁶⁵. Παράλληλα, καθιέρωσε λαμπρούς εορτασμούς και λιτανείες, ώστε να αναθερμάνει και να εδραιώσει το θρησκευτικό φρόνημα στους πιστούς. Μία αξιοθαύμαστη ενέργειά του, η οποία πραγματοποιείται κάθε χρόνο μέχρι και σήμερα, ήταν η καθιέρωση της εορτής της πολιούχου Αγίας Αικατερίνης, η οποία έγινε λαμπρότερη και πιο αρμοσμένη στον σκοπό της μετά και από το αποθησαυρισμό τμήματος του ιερού λειψάνου της Αγίας Αικατερίνης και την προσφορά του στον Κίτρος Βαρνάβα από τον Αρχιεπίσκοπο Σιναίου Πορφύριο τον Γ' στις 15 Νοεμβρίου του 1967⁶⁶, ενώ προσφορά του στο ορθόδοξο φρόνημα αποτέλεσε και η

⁶⁴Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρος Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 32.

⁶⁵Ι. Οικονομικός, *Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. Κίτρος, «Μητροπολίτης Κίτρος Βαρνάβας. Εκατό χρόνια από την γέννησή του»*, ΑΡΧΩΝ, <https://arxon.gr> (Ημ. Ανάκτησης 24/1/2023)

⁶⁶Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρος Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 58

φροντίδα της απόκτησης τμήματος του ιερού λειψάνου του Αγίου Νεκταρίου το 1970-71⁶⁷.

Τα επόμενα βήματα που ακολούθησε για την πληρέστερη πνευματική προσφορά προς την Μητρόπολη ήταν η αύξηση των ενοριών της Μητρόπολης και η φροντίδα της ανοικοδόμησης όμορφων ναών σε αυτές. Καθ' όλη την διάρκεια της ποιμαντορίας του οικοδομήθηκαν 73 Ναοί στους οποίους θα ικανοποιούνταν οι πνευματικές ανάγκες των πιστών, ενώ μέχρι της κοίμησής του εγκαινίασε 79 Ναούς⁶⁸. Σε αυτούς, όπως ήδη έχει γίνει λόγος, τοποθέτησε με επιμέλεια και σχολαστικότητα κατάλληλους εφημέριους. Το ενδιαφέρον του για την επαρχία της Μητρόπολης φαίνεται στις συχνές του επισκέψεις στους επαρχιακούς ναούς και την ιδιαίτερη αγάπη που έτρεφε για την Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω και το Γυναικείο Ησυχαστήριο του Αγίου Γεωργίου Κορινού⁶⁹.

Για την επίλυση πρακτικών θεμάτων προς τη σωστή οργάνωση της Μητρόπολης, ανοικοδόμησε από τα θεμέλια έναν ευπρεπή Μητροπολιτικό Οίκο μαζί με ναΐδιο. Το κτήριο αυτό περιλαμβάνει επαρκείς χώρους και πλήρεις γραφειακές

⁶⁷«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης 2010*, σ. 9. Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 32

⁶⁸Ι. Οικονομικός, *Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. Κίτρους*, «Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας. Εκατό χρόνια από την γέννησή του», ΑΡΧΩΝ, <https://arxon.gr> (Ημ. Ανάκτησης 24/1/2023)

⁶⁹«Ημερολόγιον 2011», *Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης 2010*, σ. 10

εγκαταστάσεις, με σκοπό την εξυπηρέτηση οργανωτικών και λειτουργικών θεμάτων της Μητρόπολης⁷⁰.

Μητροπολιτικός Οίκος στην Κατερίνη⁷¹

Οι διοικητικές του ικανότητες και το οργανωτικό του πνεύμα γίνονται αντιληπτά για ακόμα μία φορά από την καταβολή προσπάθειας για την απόκτηση κάθε ενορίας ενός αντίστοιχου οίκου, του Εφημέριου Οίκου, που θα απευθυνόταν στους εφημέριους, έτσι ώστε να λυθεί το πρόβλημα της κάλυψης των εφημεριακών κενών στην ενορίες. Βέβαια, πέραν του κέντρου της Μητρόπολης, ο Κίτρος Βαρνάβας έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για όλες τις επαρχίες, εστιάζοντας την προσοχή του και στα Μοναστηριακά Μετόχια, με ειλικρινή υποστήριξη της σημασίας και καλλιέργειας του γνήσιου μοναχισμού⁷².

⁷⁰Β. Δ. Τζωρτζάτος, *μητρ. Κίτρος, Πραγματώσεις και Προοπτικές*, (Κατερίνη 1984), σ. 16

⁷¹Ιερά Μητρόπολις Κίτρος, Κατερίνης και Πλαταμώνος, ιστοσελίδα Wikipedia.gr

⁷²Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρος Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 33.

Στο κέντρο της Κατερίνης, μέχρι και σήμερα, δεσπόζει ένα από τα χαρακτηριστικότερα κτίρια της πόλης, το οποίο είναι συνυφασμένο με τη νεότερη ιστορία της. Το εμβληματικό κτίριο του «Αγίου Φωτίου», αποτελεί το Πνευματικό Κέντρο της Ιεράς Μητρόπολης Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, και φιλοξενεί πλήθος λατρευτικών, πνευματικών και πολιτιστικών δράσεων και δραστηριοτήτων. Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας ήταν αυτός που έθεσε τον θεμέλιο λίθο του Πνευματικού Κέντρου, το 1961⁷³. Το Πνευματικό Κέντρο περιλαμβάνει ναΐδιο αφιερωμένο στον Άγιο Φώτιο, και απ' όσο είναι γνωστό αποτελεί το μοναδικό σε όλη την Ορθοδοξία προς τιμήν του Αγίου Φωτίου, και επιπρόσθετα, εκκλησιαστική στέγη καθοδηγήσεως και ψυχαγωγίας των νέων, Λαϊκή Ακαδημία με μια ευμεγέθη αίθουσα για παρουσιάσεις διαλέξεων και παρακολούθηση προβολών και χώρος συγκέντρωσης ανθρώπων που επιτελούν εκκλησιαστικό έργο⁷⁴.

Σημαντική προσθήκη στην πνευματική του προσφορά είναι η από του πρώτου έτους ποιμαντορίας του έκδοση του μηνιαίου περιοδικού της Ιεράς Μητρόπολης με τίτλο «Ορθόδοξος Επιστασία», το οποίο με την δική του προσωπική φροντίδα επιτέλεσε έργο διδακτικό και ενημερωτικό⁷⁵ και αποτέλεσε ένα εκ των

⁷³Ι. Οικονομικός, Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. Κίτρους, «Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας. Εκατό χρόνια από την γέννησή του», ΑΡΧΩΝ, <https://arxon.gr> (Ημ. Ανάκτησης 24/1/2023)

⁷⁴Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 33.

⁷⁵Ο.π., σ. 34.

αξιοσημείωτων εκκλησιαστικών εντύπων⁷⁶. Εξάλλου την περίοδο αυτή τα εκκλησιαστικά έντυπα επιτέλεσαν ρόλο μετάδοσης αλλά και ανταλλαγής ιδεών, προσδίδοντας έναν υψηλό βαθμό σημαντικότητας στην προσφορά των περιοδικών των Μητροπόλεων στον πνευματικό αλλά και κοινωνικό τομέα⁷⁷. Το περιοδικό κυκλοφόρησε έως και το 1984. Τον πρώτο αυτό χρόνο φρόντισε και για το ετήσιο «Εγκόλπιον Ημερολόγιον» και καθιέρωσε την συγγραφή μορφωτικών φυλλαδίων και άλλων εγγράφως με τον γενικό τίτλο: «Εκδόσεις Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους», από τις οποίες κυκλοφόρησαν πολυάριθμα έγγραφα και συγγράμματα⁷⁸.

Ακούραστος, καθώς ήταν, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας θέλησε να τονώσει την πνευματικότητα του λαού της Μητρόπολης, όχι μόνο μέσω οργάνωσης και θέσπισης λειτουργιών και οικοδομημάτων, αλλά και με την σωστή διδασκαλία και πνευματική και ηθική ενίσχυση του λαού. Προς αυτή την κατεύθυνση, μεγάλης σημασίας ήταν η δική του προσωπική παρουσία και ενεργή συμμετοχή κατά τους Εκκλησιασμούς του ποιμνίου του. Μέσα από αυτήν επιδίωξε, πρωτίστως την πύκνωση του Θείου κηρύγματος, ώστε οι κοσμικοί άνθρωποι να γνωρίσουν την αναγεννητική δύναμη του θείου λόγου, αλλά και να αναπτύξει ο ίδιος μια πατρική σχέση με αυτούς.

⁷⁶ Χατζηφώτης, Ι. Μ., «Εκτιμήσεις και διαπιστώσεις για τον εκκλησιαστικό Τύπο, 1983», *Δεκαπενθήμερο Περιοδικό «Ο Εφημέριος»*, σ. 205, <https://www.ecclesia.gr/> (Ημ. Ανάκτησης 25/2/2023)

⁷⁷Ο.π., σ. 205-210.

⁷⁸Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 61.

Συχνά μιλούσε στο λαό της Μητρόπολης, ενώ άλλοτε συμμετείχε σε μορφωτικές διαλέξεις, οργανωμένες από την ίδια την Μητρόπολη, με απώτερο σκοπό την πνευματική και ηθική εξύψωση του λαού⁷⁹. Άλλη μια κίνηση προς αυτή την κατεύθυνση ήταν και η καθιέρωση των Εβδομαδιαίων Ενοριακών Συγκεντρώσεων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, στους ενοριακούς Ναούς της Κατερίνης και των άλλων μεγάλων κέντρων της Μητρόπολης, στις οποίες δίδασκαν λαμπροί κληρικοί, με τον ίδιο να αναλαμβάνει και να επιμελείται την εκπαίδευσή τους για την ακριβή τήρηση εθιμοτυπίας των ιερών ακολουθιών⁸⁰. Επιπρόσθετη ενέργεια πολλαπλάσιας σημασίας αποδείχθηκε η καθιέρωση του Μέγα Εσπερινού του Σαββάτου στον Μητροπολιτικό Ναό, αμέσως μετά το θείο κήρυγμα. Στη σύναξη αυτή συμμετείχαν όλοι οι εφημέριοι και οι ιεροψάλτες της πόλης και ένα πυκνό εκκλησίασμα, καθιστώντας την από τις πιο ευχάριστες εκκλησιαστικές συνάξεις με ιδιαίτερη προσέλευση⁸¹.

Η δική του προσωπική επαφή με το λαό και η άμεση επικοινωνία μαζί τους, τους επέτρεψε να βλέπουν στον Μητροπολίτη τους μία πατρική φιγούρα. Όπως αναφέρει και ο Μητροπολίτης Νεάπολης και Σταυρούπολης Διονύσιος, ο Βαρνάβας κατόρθωνε να προσεγγίζει τους ανθρώπους ανεξαρτήτως ηλικίας και τάξεως, και να αποσπά την αμέριστη εμπιστοσύνης τους, καθώς

⁷⁹Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρον Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 32-33. Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρον Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 58-59

⁸⁰Ο.π., σ. 58.

⁸¹Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρον Βαρνάβαν*, σ. 32

ο λαός της Μητρόπολης είχε την ανάγκη να τον πλησιάσει και να μοιραστεί κατά καιρούς τις ανησυχίες ή της ευχαριστίες του⁸². Πέρα όμως από το κέντρο, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας περιερχόταν και στις ενορίες της υπαίθρου, με σκοπό την επαφή με το ποίμνιο του εκεί και την νουθέτησή τους⁸³.

Αξιοσημείωτη είναι και η αναφορά στην αντιαιρετική του δράση, η οποία υπογραμμίζει την προσπάθεια της πνευματικής και μορφωτικής αναβάθμισης του ποιμνίου του και την μετάδοση του πνεύματος της Ορθοδοξίας. Η αντιαιρετική του δράση στέφθηκε με επιτυχία, με αποτέλεσμα την κατήχηση τριαντατεσσάρων πρώην μελών της Εκκλησίας της Πεντηκοστής και την είσοδό τους στους κόλπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας⁸⁴.

⁸²Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 32

⁸³Ο.π.

⁸⁴Γ. Βέτσος, *Η Εκκλησιαστική εθιμοτυπία στην Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης επί τη βάσει των επίσημων επισκέψεων των προκαθημένων των Ορθόδοξων Εκκλησιών επί των ημερών του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Συμβολή στην Εκκλησιαστική Εθιμοτυπία και Εκκλησιαστική Πολιτική, μεταπτυχιακή διπλωματική*, (Θεσσαλονίκη 2022), σ. 27

B.4.2.1 Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως

Επιλέγεται μία εκτενέστερη αναφορά στην προσπάθεια και το γενικό έργο του Μητροπολίτη Βαρνάβα όσον αφορά την θεμελίωση του Μητροπολιτικού Ναού της Θείας Αναλήψεως, για δύο λόγους: αφενός ο μόχθος που κατέβαλε για την περάτωση αυτού του εγχειρήματος αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του ακούραστου σώματος και πνεύματος του και των μεγάλων του ικανοτήτων παρά και την κατάσταση της σωματικής του υγείας, καθώς η ολοκλήρωση του έργου αυτού συμπίπτει με την επιδείνωση της υγείας του, αφετέρου το ίδιο το έργο αποτελεί σήμα κατατεθέν της Μητρόπολης για όλη την ιστορία που ακολούθησε τον Μητροπολίτη Βαρνάβα Τζωρτζάτο.

Ο σημερινός Ναός της Θείας Αναλήψεως αποτελεί έναν από τους πρώτους Ναούς της Κατερίνης, λειτουργώντας από το 19^ο αιώνα ως κέντρο κοινοτικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας, φέροντας το όνομα Μητροπολιτικός Ναός Αγίας Αναλήψεως μέχρι και την εποχή του Μητροπολίτη Κωνσταντίνου Κοϊδάκη⁸⁵. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της θητείας του Μητροπολίτη Βαρνάβα πραγματοποιήθηκε η ριζική ανοικοδόμηση του νέου διώροφου Ναού στη θέση του παλαιού ταπεινού Ναού το 1978 και ουσιαστικά η εγκαινίαση του γνωστού μέχρι και σήμερα μεγαλόπρεπου εκκλησιαστικού Ιερού Καθεδρικού Μητροπολιτικού Ναού Θείας

⁸⁵Ιερά Μητρόπολις Κίτρους Πλαταμώνος και Κατερίνης, *Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως στην εκκλησιαστική και εθνική ιστορία και στο πνευματικό παρόν της Κατερίνης*, σ. 35

Αναλήψεως, ο οποίος εξακολουθεί να αποτελεί το πνευματικό επίκεντρο της Μητρόπολης⁸⁶.

Η σύλληψη του οράματος του νέου αυτού Ναού έγινε από τον Μητροπολίτη Βαρνάβα, όπως επίσης και η επιλογή και καθοδήγηση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού για το έργο αυτό. Οι επιλογές του χαρακτηρίστηκαν από διορατικότητα, καθώς όλοι οι συνεργάτες του στο έργο αυτό αποδείχθηκαν πολύ ικανοί. Το πνεύμα πολυπραγμοσύνης που διακατείχε τον Σεβασμιότατο Βαρνάβα τον οδήγησε στην ολοκληρωτική συμμετοχή του στο έργο αυτό, από την σύλληψη της ιδέας και την παροχή προτύπων σχεδίων από την Ιερά Σύνοδο στους αρμόδιους συνεργάτες του, την επιλογή των ίδιων των συνεργατών αλλά και την αντιμετώπιση προβλημάτων κατά τη διάρκειά του⁸⁷.

Ο συνεργαζόμενος Πολιτικός Μηχανικός Αθανάσιος Μπλάτζας θυμάται τα λόγια του, στα οποία κατά την ανάθεση του έργου του σχεδιασμού του Ιερού Ναού, τον παρακινεί να τον καλέσει όποια στιγμή επιθυμεί, ακόμα και το ξημέρωμα, αποδεικνύοντας την τεράστια προθυμία του όχι μόνο για τη συμμετοχή του στο έργο που θα του αναλογούσε ως Μητροπολίτη, αλλά και στην υπηρετήση και προσφορά σε όποιον τον χρειαζόταν⁸⁸.

Η θεμελίωση ενός μεγαλύτερου Μητροπολιτικού Ναού αποτελούσε ένα αίτημα πολλών ανθρώπων της Μητρόπολης, το οποίο έβρισκε τον Βαρνάβα αρνητικό, καθώς ήθελε να αφήσει

⁸⁶Ο.π., σ.114

⁸⁷ Ο.π.

⁸⁸Ο.π. σ. 59-65

ανέγγιχτο τον Ναό που τελέστηκε η πρώτη Δοξολογία της Απελευθέρωσης της Κατερίνης. Αυτό αποτέλεσε και την πρώτη ιδέα που συζητήθηκε από τον Μητροπολίτη, ώστε το τμήμα του Ιερού του παλιού Ναού, όπου τελέστηκε αυτή η πρώτη δοξολογία να παραμείνει ως έχει⁸⁹.

Μέσα από την προσπάθεια της ανύψωσης του Ιερού Ναού της Θείας Αναλήψεως, διακρίνονται δύο από τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Μητροπολίτη Βαρνάβα. Το πρώτο είναι η μεγάλη του ευχέρεια σε διοικητικά και οργανωτικά θέματα, αλλά και η ικανότητά του να παρακινεί και να μεταδίδει το όραμά του, θέτοντας τον εαυτό του ως παράδειγμα. Σε αυτά συνηγορούν αφηγήσεις επιστημόνων και κληρικών που συμμετείχαν στο έργο αυτό⁹⁰. Το δεύτερο είναι η πίστη και η θέληση της εξύψωσης της πνευματικότητας της Μητρόπολης, καθώς κατέβαλε αξιοσημείωτες προσπάθειες, και για την επίσπευση διαδικασιών αλλά και για την συλλογή χρημάτων για τη ολοκλήρωση του Ναού, καθώς έβλεπε τη σημασία που θα έφερε ένα τέτοιο έργο πνευματικά και συμβολικά στη Μητρόπολη.

Ο μεγαλοπρεπέστερος Ναός αποτέλεσε ένα δαπανηρό εγχείρημα στο οποίο ο Μητροπολίτης αποτέλεσε τον υπεύθυνο διευθέτησης των οικονομικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοδοτήσεων και δωρεών. Η αγάπη και η βάσιμη εμπιστοσύνη του ποιμνίου προς τον Βαρνάβα αποτέλεσε αυταπόδεικτη, μιας και η ανταπόκριση τους σε εράνους με σκοπό την ολοκλήρωση έργων χαρακτηρίστηκε από μεγάλη προθυμία και έτσι οι ρυθμοί υλοποίησης των

⁸⁹Ο.π., σ. 60-61

⁹⁰Ο.π., σ. 59-65, 83-85, 87-96.

προγραμματισμένων έργων αυξήθηκαν. Παράλληλα, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας δέχτηκε οικονομική προσφορά και από την τοπική πολιτική ηγεσία, παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που αντιμετώπιζαν, στηρίζοντας το όραμα και το πνευματικό έργο του Ποιμενάρχη τους⁹¹.

Δεδομένης της θέσης του Ναού στο κέντρο της πόλης της Κατερίνη και της παροχής της δυνατότητας των πολιτών να εκκλησιάζονται το έργο προχώρησε προσεκτικά και γρήγορα και σε μόλις δύο μήνες, από τις αρχές Μαρτίου του 1978⁹² έως την Κυριακή του Πάσχα στις 30 Απριλίου του 1978⁹³, το όραμα έφτασε στην ημέρα θεμελίωσης. Από τον Σεπτέμβριο του 1978 μέχρι και την Κυριακή των Βαΐων του 1979, και ενώ οι εργασίες συνεχίζονταν, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας εξασφάλισε χώρο για την συνέχιση του εκκλησιασμού των πιστών στην παρακείμενη αίθουσα του Ναού, η οποία είχε προσωρινά μετατραπεί σε Ναό.

Την Κυριακή των Βαΐων του 1979 κατά την ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Δευτέρας, στην οποία ο Μητροπολίτης Βαρνάβας συνήθιζε να προΐσταται, ο Ναός μεταφέρεται στο υπόγειο και τελέστηκε από τον ίδιο ο αγιασμός των θυρανοίξιων του υπόγειου αυτού Ναού. Έτσι, ο Ναός της Θείας Αναλήψεως μεταφέρεται στον υπόγειο χώρο, χώρος ο οποίος αργότερα εγκαινιάστηκε φέροντας το όνομα του επώνυμου Αγίου του Μητροπολίτη Αποστόλου Βαρνάβα. Ο Προϊστάμενος του Ναού της Θείας Αναλήψεως, ο οποίος και διορίστηκε αυτοπροσώπως από τον

⁹¹Ο.π., σ. 90

⁹²Ο.π., σ. 59

⁹³Ο.π., σ. 61

Μητροπολίτη και έφερε και φέρει μέχρι σήμερα υψηλή εκτίμηση και αγάπη για τον Βαρνάβα, θυμάται την χαρά και το καμάρι του Μητροπολίτη για το ωραίο καινούργιο οικοδόμημα του Ναού, με την προσδοκία να αποτελέσει το στολίδι της πόλης της Κατερίνης αλλά και ολόκληρης της Μητρόπολης⁹⁴.

Η επίσημη ημέρα των εγκαινίων τελέστηκε το Σάββατο 21 Νοεμβρίου του 1981 με τον Μητροπολίτη, με την ενδυμασία και τα λείψανα Αγίων, όπως όριζε το τυπικό, να πραγματοποιεί την τελετή των Ιερών Εγκαινίων, με πλήθος κόσμου. Ο κλήρος, οι εκκλησιαζόμενοι αλλά και ο ίδιος ο Μητροπολίτης έφεραν μεγάλη συγκίνηση κατά τη λειτουργία των εγκαινίων και στη συνέχεια των ημερών, κατά την πρώτη Θεία Λειτουργία του Καθεδρικού Ναού της Μητρόπολης⁹⁵.

Μετά το πέρας των εργασιών, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας συνέχισε την προσπάθεια και το ενεργό ενδιαφέρον προς τον Ναό, με την απόφασή του για την έναρξη της αγιογράφησης.⁹⁶ Παραθέτοντας επιλεγμένα ένα απόσπασμα από την ομιλία του Κίτρου κυρού Βαρνάβα κατά τα εγκαίνια του Ναού: «... Έπειδή και σήμερα πολλές γίνονται συζητήσεις για τη θέση της Έκκλησίας μας μέσα στη νέα πορεία του Έθνους μας, θα πρέπει καλά να το καταλάβουμε, ότι η Έκκλησία είναι ένας σημαντικός πνευματικός παράγοντας της προόδου και του πολιτισμού και των παραδόσεων και των κοινωνιών...⁹⁷ »

⁹⁴Ο.π., σ. 89

⁹⁵Ο.π., σ. 92

⁹⁶Ο.π., σ. 93

⁹⁷Ο.π.

Αξίζει να τεκμηριωθεί η αναφορά της επιτυχημένης επιλογής και ανάθεσης εργασιών, που πραγματοποιήθηκαν από τον Μητροπολίτη Βαρνάβα, βασισμένες στη διορατικότητα και οξυδέρκειά του, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Πέρα της αυταπόδεικτη επιτυχίας μέσω της σβέλτης ολοκλήρωσης των έργων και την μέριμνα για όλες τις λεπτομέρειες του μεγαλειώδους αυτού Ναού από του επιστημονικό προσωπικό, δύο χαρακτηριστικές λειτουργικές προσθήκες κατά την ανέγερση φανερώνουν πρωτοποριακές ιδέες για την εποχή. Πρώτον, ο Ναός χτίστηκε μετά από μελέτες και υπολογισμούς με αντισεισμικό σχεδιασμό που μπορεί να αντέξει σεισμούς μεγαλύτερους των 7.5 ρίχτερ. Δεύτερον, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά σε Ναό της Ελληνικής Εκκλησίας επιδαπέδια θέρμανση, που όπως δείχνουν οι μελέτες της εποχής αποτελούσε την καταλληλότερη λύση για τη θέρμανση υψηλών κτιρίων⁹⁸.

Αυτές οι λεπτομέρειες αποτέλεσαν θέματα στα οποία παρενέβη και ο ίδιος ο Βαρνάβας και τα οποία εγκρίθηκαν από

αυτόν. Ενώ φαίνονται απλά για τη σημερινή εποχή, δεν αποτελούσαν δεδομένες συνθήκες για την εποχή του και έτσι

⁹⁸Ο.π., σ. 62-63

γίνονται αισθητές η ακαδημαϊκή του κρίση και η προσωπική του ευθυκρισία.

B.4.3 Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας στον κοινωνικό τομέα

Στα τριάντα χρόνια της Αρχιερατείας του ο Βαρνάβας προσέφερε ένα πλούσιο κοινωνικό έργο, αφήνοντας μια μεγάλη παρακαταθήκη στην κοινωνία ολόκληρου του Νομού Πιερίας και η Μητρόπολη γνώρισε ιδιαίτερη κοινωνική άνθιση μέσω ιδρυμάτων αλλά και υποδομών.

Προς την κατεύθυνση της κοινωνικής ενίσχυσης, έντονη ήταν η εξασφάλιση οικονομικής βοήθειας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες που βρίσκονταν σε δυσχερή θέση. Έτσι, ίδρυσε το Φιλόπτωχο Ταμείο το 1955 με σκοπό την εξυπηρέτηση των διάφορων φιλανθρωπικών δράσεων της Μητρόπολης. Φυσικά, δεδομένης της ιδιαίτερης φροντίδας του για τη νεολαία ίδρυσε και το Ταμείο Ενισχύσεως Απόρων Σπουδαστών προορισμένο για μαθητές γυμνασίου, σπουδαστές Εκκλησιαστικών Σχολών αλλά και φοιτητές⁹⁹. Παράλληλα, για την νέα γενιά του ποιμνίου του ίδρυσε το τριώροφο Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο¹⁰⁰ και το Εκκλησιαστικό Μαθητικό Οικοτροφείο.

Το 1961 η Κατερίνη γνώρισε μεγάλη άνθηση πληθυσμιακά, καθώς ξεπερνούσε τις 30.000 κατοίκους φτάνοντας στη θέση του τέταρτου αστικού κέντρου της Μακεδονίας¹⁰¹, αλλά και κοινωνικά, ανάπτυξη στην οποία ο Μητροπολίτης Βαρνάβας επιτέλεσε

⁹⁹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 60.

¹⁰⁰Ο.π.

¹⁰¹Α. Κάλφας, «Η Κατερίνη του 1961», *e-pieria.gr*. (Ημ. Ανάκτησης 1/3/2023).

σημαντικό έργο και με την ίδρυση του Εθνικού Παιδικού Σταθμού, που παρείχε στέγη, τροφή αλλά και ψυχαγωγία¹⁰², για την ελάφρυνση των εργαζόμενων μητέρων. Επίσης, προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των γυναικών της Μητρόπολης, ίδρυσε την Οικοκυρική Σχολή για την επαγγελματική αποκατάσταση κοριτσιών που προέρχονταν από αγροτικές οικογένειες¹⁰³.

Ο Εθνικός Παιδικός Σταθμός, 1961¹⁰⁴

Ένα εκ των έργων του, το οποίο συνεχίζει την λειτουργία του μέχρι και σήμερα στην Μητρόπολη Κίτρους, αποδεικνύοντας την κοινωνική και φιλανθρωπική παρακαταθήκη που άφησε ο Κίτρος Βαρνάβας, είναι το Εκκλησιαστικό Γηροκομείο. Το ίδρυμα

¹⁰²Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθωτικών σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 61

¹⁰³Γ. Βέτσος, *Η Εκκλησιαστική εθιμοτυπία στην Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης επί τη βάσει των επίσημων επισκέψεων των προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών επί των ημερών του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Συμβολή στην Εκκλησιαστική Εθιμοτυπία και Εκκλησιαστική Πολιτική, μεταπτυχιακή διπλωματική*, (Θεσσαλονίκη 2022), σ. 29

¹⁰⁴Α. Κάλφας, «Η Κατερίνη του 1961», *e-peria.gr*. (Ημ. Ανάκτησης 1/3/2023).

λειτουργήσε αρχικά με το όνομα «Στέγη Γερόντων η Ανάληψις» στην πόλη της Κατερίνης. Το όραμα του Μητροπολίτη ήταν το φιλανθρωπικό αυτό ίδρυμα να αυξηθεί και να αποκτήσει άνετους και σύγχρονους χώρους. Έτσι με ενέργειές του, περιέρχονται στην Ιερά Μητρόπολη 20 περίπου στρέμματα που προσφέρθηκαν από τη Διεύθυνση Γεωργίας μετά από ανταλλαγή που έγινε με κατοίκους του χωριού Σβορώνου¹⁰⁵.

Στο χώρο αυτό ο Μητροπολίτης Βαρνάβας αναλαμβάνει την ανέγερση του Εκκλησιαστικού Γηροκομείου το οποίο αποτελείται από το ημιυπόγειο και τον πρώτο όροφο, που περιέχουν τους κοιτώνες φιλοξενίας, και το ισόγειο όπου βρίσκονται τα γραφεία της Διοικήσεως, οι εγκαταστάσεις της σίτισης. Η έναρξη λειτουργίας του πραγματοποιήθηκε το 1975 με 10 γερόντισσες από την πόλη της Κατερίνης και την περιφέρεια. Παράλληλα, για την κάλυψη των θρησκευτικών αναγκών των τροφίμων, ο Μητροπολίτης φρόντισε για την ανέγερση του Ιδρυματικού Ναού της Αγίας Σοφίας¹⁰⁶.

Με εφαρμογή των διοικητικών του ικανοτήτων και σε κοινωνικά θέματα, ο Μητροπολίτης Βαρνάβας διετέλεσε πρόεδρος σε κοινωνικά ιδρύματα με επιτυχία. Πιο συγκεκριμένα, διετέλεσε πρόεδρος της Επιτροπής Κληροδοτήματος, που άφησε ως παρακαταθήκη ο Μητροπολίτης Παρθένιος Βαρδάκας για την σπουδή, με κάθε κλήρωση, και δύο νέων από τη Μητρόπολη

¹⁰⁵Ο.π.

¹⁰⁶Ο.π.

Κίτρους¹⁰⁷, του Παραρτήματος Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και Παραρτήματος Π.Ι.Κ.Π.Α^{108 109}.

Ειδικότερα, το παράρτημα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Κατερίνης (Ε.Ε.Σ.Κ) γνώρισε άρτια οργάνωση υπό την προεδρία και διοίκηση του Βαρνάβα και εμφάνισε λαμπρή δραστηριότητα. Στο Παράρτημα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού οργανώθηκε πολυάριθμο Σώμα Εθελοντών Αδελφών και πραγματοποιήθηκε ανοικοδόμηση ιδιόκτητου κτιρίου, το οποίο λειτούργησε ως Σταθμός Α΄ Βοηθειών και Κοινωνικής Συμπαραστάσεως¹¹⁰. Τα πεπραγμένα ήταν τέτοια ούτως ώστε η γενική διοίκηση του Ε.Ε.Σ να εκτιμήσει και να επιβραβεύσει το έργο του παραρτήματος με υλική και ηθική βοήθεια. Παράλληλα, η αναγνώριση των ενεργειών και των προσπαθειών του Βαρνάβα οδήγησε στη βράβευση αυτού με την ανώτατη διάκριση του ιδρύματος¹¹¹.

Χαρακτηριστικό των ενεργειών του Κίτρους Βαρνάβα ήταν η συμμετοχή σε διάφορες επιτροπές και η επιδίωξη συνεργασιών με διάφορους φορείς της τοπικής διοίκησης αλλά και με κρατικούς φορείς, με σκοπό την επίλυση προβλημάτων που προέκυπταν. Σε

¹⁰⁷Π. Τζουμέρκας, *Ο επίσκοπος Κίτρους Παρθένιος Βαρδάκας 1904-1933. Ο Βίος και η δράση του Συμβολή στην επισκοπική ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Μακεδονία*, (Θεσσαλονίκη, 2004), σ. 279.

¹⁰⁸Ο.π.,

¹⁰⁹Γ. Βέτσος, *Η Εκκλησιαστική εθιμοτυπία στην Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης επί τη βάσει των επίσημων επισκέψεων των προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών επί των ημερών του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Συμβολή στην Εκκλησιαστική Εθιμοτυπία και Εκκλησιαστική Πολιτική, μεταπτυχιακή διπλωματική*, (Θεσσαλονίκη 2022), σ. 30.

¹¹⁰ Β. Δ. Τζωρτζάτου, *μητρ. Κίτρους, Πραγματώσεις και Προοπτικές*, (Κατερίνη 1984), σ. 29

¹¹¹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 61.

αυτές τις συνεργασίες έφερε βασικό ρόλο, δίνοντας τις δικές του ιδέες και πολλές φορές λαμβάνοντας πρωταρχικό ρόλο για την υλοποίησή τους¹¹².

Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας επισφράγισε την κοινωνική του αρωγή και αγάπη προς την Μητρόπολή του και με ένα έργο εκτός των θρησκευτικών του καθηκόντων, που αποδεικνύει όμως το βαθύ ενδιαφέρον για την αναβάθμιση της Μητρόπολης και την ειλικρίνεια με την οποία ανέλαβε και υπηρέτησε τη θητεία του. Μετά από πολλές προσπάθειες κατάφερε την εισαγωγή των σωλήνων ύδρευσης του Δήμου Κατερίνης από το εξωτερικό. Με το έργο αυτό η προσφορά του ήταν τέτοια που το Δημοτικό συμβούλιο του εξέφρασε επίσημα θερμές ευχαριστίες και την μεγάλη ευγνωμοσύνη των κατοίκων της Κατερίνης, μέσω ψηφίσματος¹¹³. Το ποικιλόμορφο και απλωμένο σε όλους τους τομείς έργο του Κίτρου Βαρνάβα τιμήθηκε, κατά την αρχιερατική παρουσία του στη Μητρόπολη Κίτρου για 31 έτη το 1979, με την απονομή του χρυσού μεταλλίου της πόλης, ως δείγμα αγάπης και ευγνωμοσύνης για την προσφορά των πολύτιμων υπηρεσιών του στην πόλη της Κατερίνης¹¹⁴.

Κλείνοντας το κεφάλαιο της προσφοράς του Βαρνάβα κατά της πορεία του ως Μητροπολίτης, κρίνεται μείζονος σημασίας η αναφορά του τωρινού Μητροπολίτη Κίτρου, Κατερίνης και Πλαταμώνος, του Σεβασμιότατου Γεώργιου (2014-σήμερα) στο

¹¹²Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρου Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 61

¹¹³Ο.π., σ. 61

¹¹⁴Ο.π., σ. 63

πρόσωπο του Μητροπολίτη Βαρνάβα. Πιο συγκεκριμένα, κατά τον λόγο του στο τέλος επιστημονικής ημερίδας με θέμα τον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Θείας Αναλήψεως, που πραγματοποιήθηκε στην Κατερίνη το 2020, ο Σεβασμιότατος Γεώργιος αναφέρθηκε σε ένα περιστατικό κατά την διάρκεια της θητείας του, το οποίο καταδεικνύει την βαθιά ριζωμένη και αείμνηστη εντύπωση που άφησε ο Βαρνάβας μέσα από το έργο του. Λέει χαρακτηριστικά : «...Λίγες ημέρες μετά την ένθρονισή μου, περπατούσα στον κεντρικό πεζόδρομο και μέ πλησίασε μία οικογένεια, ηλικιωμένοι, μεσήλικες και παιδιά...Ο μεγαλύτερος σέ ηλικία κύριος μου λέει: «σου εύχομαι να γίνεις όπως ο Βαρναβας»...»¹¹⁵. Το περιστατικό αυτό, δεδομένης της χρονικής απόστασης από την θητεία του Μητροπολίτη Βαρνάβα, πριν από σχεδόν εξήντα χρόνια, είναι η καθοριστικότερη απόδειξη του έργου, της θυσίας και της προσφοράς του Βαρνάβα, αλλά και της αγάπης και εκτίμησης που έτρεφε και τρέφει ακόμα ο λαός της Μητρόπολης γι αυτόν, έχοντας τον ακόμα αποτυπωμένο στις μνήμες τους.

¹¹⁵Δήμος Κατερίνης, *Ιερός Καθεδρικός Μητροπολιτικός Ναός Θείας Αναλήψεως & Ιερά Μητρόπολις Κίτρους Πλαταμώνος και Κατερίνης, Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως στην εκκλησιαστική και εθνική ιστορία και στο πνευματικό παρόν της Κατερίνης*, σ. 19

Ο Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας Τζωρτζάτος με τις αδελφές νοσοκόμες του Ε.Ε.Σ.¹¹⁶

¹¹⁶Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθωδών σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 62.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας ως Εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Ελλάδος

3.1 Ως μέλος της Ιεράς Συνόδου

Όπως αναφέρθηκε και σε άλλο σημείο της παρούσας εργασίας, οι ικανότητες του Μητροπολίτη Βαρνάβα αναγνωρίστηκαν από την Ιερά Σύνοδο, με αποτέλεσμα αυτή να τον επιλέξει για ποικίλου χαρακτήρα εκπροσωπήσεις της Εκκλησίας της Ελλάδας στο εξωτερικό, αλλά και για την προσφορά διαφόρων υπηρεσιών προς την Εκκλησία της Ελλάδας και την συμμετοχή του σε επιτροπές.

Έτσι, παράλληλα με τα καθήκοντα για την επαρχία του ο Μητροπολίτης Βαρνάβας εργάστηκε αδιάκοπα και για τα γενικά ζητήματα της Εκκλησίας της Ελλάδας, ως μέλος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου και ασφαλώς της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας. Αξιοποιώντας στο έπακρο τις διοικητικές του ικανότητες και τη νομοκανονική του κατάρτιση, συμμετείχε σε επιτροπές που αφορούσαν το νομοπαρασκευαστικό τμήμα της Εκκλησίας της Ελλάδας. Συγχρόνως και υπό το ίδιο αυτό πλαίσιο, σημαντικό και πλούσιο είναι το έργο του και στις διορθόδοξες σχέσεις, αλλά και οι αναλύσεις και το έργο του περί διαφόρων θεσμών Ορθόδοξων Πατριαρχείων.

3.2 Νομοπαρασκευαστικό έργο

Οι εκτεταμένες ακαδημαϊκές του διακρίσεις, όντας ο μοναδικός Μητροπολίτης της Εκκλησίας της Ελλάδας, ο οποίος πέραν του πτυχίου της Θεολογικής Σχολής απέκτησε και διδακτορικό δίπλωμα στην ίδια σχολή, αλλά και οι νομοπαρασκευαστικές του γνώσεις, τόσο μέσω της παρακολούθησης μαθημάτων της Νομικής Σχολής Αθηνών, όσο και η ευρεία ενασχόλησή του ερευνητικά και πρακτικά με νομικά ζητήματα, τον κατέστησαν τον πλέον κατάλληλο συμμετέχοντα και στην νομοπαρασκευαστική επιτροπή του 1962 που αποτελούνταν από κληρικούς και λαϊκούς¹¹⁷. Επίσης, για τους ίδιους λόγους αποτέλεσε μέλος διάφορων άλλων γνωμοδοτικών και νομοπαρασκευαστικών επιτροπών της Ιεράς Συνόδου.

Ένα από τα βασικότερα νομικού χαρακτήρα έργα του είναι η συμμετοχή του στις επιτροπές Καταστατικών Χαρτών της Εκκλησίας¹¹⁸. Το 1959 ο Μητροπολίτης Βαρνάβας εντάσσεται στην 13μελή επιτροπή εξ αρχιερέων, η οποία είχε σκοπό τη σύνταξη του καταστατικού χάρτη της Εκκλησίας. Επόμενη ανάμιξη ήταν η ενεργή του συμμετοχή στην επιτροπή του 1974/1976 για τη σύνταξη

¹¹⁷Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθωδών σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 64.

¹¹⁸Β.Δ. Τζωρτζάτου, μητρο. Κίτρους, *Η Θεολογία και η Επιστήμη του Δικαίου*, σ. 7

του νέου καταστατικού χάρτη της Εκκλησίας, η οποία ολοκλήρωσε το έργο της το 1977¹¹⁹.

Αμέσως μετά την παραίτηση του Αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου και την επακόλουθη μεταπολίτευση την 24^η Ιουλίου του 1974, υπήρχε άμεση ανάγκη για την θέσπιση ενός νέου Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος και η ανάγκη ορισμού προϋποθέσεων, ώστε να λειτουργήσει ομαλότερα η νέα αυτή η περίοδος για την Εκκλησία και την Ελλάδα. Έτσι, μετά από μία σύσκεψη των Ιεραρχών, δημιουργήθηκε η επιτροπή των αναδιαμορφώσεων αυτών, την οποία και επιλέχθηκε να ηγηθεί ο Βαρνάβας Τζωρτζάτος. Συγχρόνως, η επιτροπή αυτή εργάστηκε και προς την επίλυση και μεταρρύθμιση διαφόρων άλλων θεμάτων.

Με το πέρας των εργασιών της επιτροπής και τις αναθεωρήσεις από την Ιερά Σύνοδο και τις προτάσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου, καταρτίστηκε αναλυτικό σχέδιο του Καταστατικού Χάρτη. Το σχέδιο αυτό παρουσιάστηκε στη Βουλή των Ελλήνων, μέσω Εισηγητικής Έκθεσης, όπου και μετά από πολύωρες συνεδριάσεις ψηφίστηκε ως νόμος του κράτους¹²⁰.

Η έκθεση χωρίστηκε σε κεφάλαια πραγματευόμενη πολλά θέματα εκ των οποίων ενδεικτικά κάποια ήταν : προτάσεις για την Ιερά Σύνοδο, την Διαρκή Ιερά Σύνοδο, τις Συνοδικές Επιτροπές, θέματα για την διοικητική διαίρεση της Εκκλησίας της Ελλάδας, τόσο για την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδας, όσο και για τον

¹¹⁹Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 64.

¹²⁰Β. Δ. Τζωρτζάτου, *Μητρ. Κίτρους Οι βασικοί θεσμοί διοικήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος Μετά ιστορικής ανασκοπήσεως*, (Αθήνα 1977), σ. 54-56.

Οικουμενικό Πατριαρχικό Θρόνο, για τις διαδικασίες εκλογής Μητροπολιτών και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος, αλλά και πρακτικά ζητήματα οργάνωσης των Μητροπόλεων¹²¹.

Σημαντικό σημείο είναι η ηγετική του δράση προς την απάλειψη από το Σύνταγμα του 1968 και τον καταστατικό χάρτη του 1969, της απόφασης προς διάκριση των ιερών κανόνων σε δογματικούς και διοικητικούς¹²². Άλλο ένα σημαντικό σημείο, που αφορά άλλη μία εκ των πολυάριθμων εισηγήσεων του στην σύνοδο της Ιεραρχίας, ήταν η προορισμένη προς το αντιαιρετικό έργο της Εκκλησίας. Η εισήγησή του αυτή, όπως και πολλές άλλες, βρήκε έντονη προσοχή και αποδοχή από την Σύνοδο της Ιεραρχίας, τόσο λόγω της δομής και του εμπειριστατωμένου χαρακτήρα τους, όσο και των θέσεων και των προσωπικών απόψεων του Βαρνάβα. Έτσι, πολλές θέσεις του τίθονταν και σε έμπρακτη εφαρμογή¹²³. Κάποιες άλλες από τις σημαντικές εισηγήσεις του αφορούν τις προπαγάνδες των ετεροδόξων, την οργάνωση της ενορίας, τα Συνταγματικά άρθρα, που πραγματεύονται θέματα της θρησκείας, της Εκκλησίας και της παιδείας, αλλά και την Εκκλησιαστική περιουσία¹²⁴.

Η συνολική του δραστηριότητα και οι θέσεις και εισηγήσεις του, τον έκαναν αρκετά δημοφιλή και του χάρισαν ιδιαίτερο κύρος ανάμεσα στους ιεράρχες. Τόση ήταν η συζήτηση του ονόματός του και η σημαντικότητα που συνδέθηκε με αυτό, που είχαν ως

¹²¹Ο.π., σ. 63-88

¹²²Ο.π., σ. 51, υποσ. 1

¹²³Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 65.

¹²⁴Ο.π., σ. 65, υποσ. 64

αποτέλεσμα ο Βαρνάβας να συζητηθεί ως υποψήφιος για την εκλογή στην θέση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών.

Το όνομα του έκανε την εμφάνισή του για την εκλογή του Αρχιεπισκόπου Αθηνών αρκετά νωρίς , όταν κατά την αρχιεπισκοπική εκλογή της 14^{ης} Φεβρουαρίου του 1962 επιλέχθηκε ως δεύτερος στο τριπρόσωπο ψηφοδέλτιο για την εκλογή του ιεράρχη προς την κατάληψη της θέσης αυτής¹²⁵. Στη συνέχεια, με την παραίτηση του Αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου και την επακόλουθη μεταπολίτευση την 24^η Ιουλίου του 1974, η συζήτηση γύρω από το όνομα του για την θέση του Αρχιεπισκόπου ξεκίνησε πάλι και συνοδεύτηκε από έντονες πιέσεις από πολλούς ιεράρχες για να λάβει την απόφαση να θέσει υποψηφιότητα. Ωστόσο, οι χρονικές συγκυρίες και διάφορες επιπλοκές που συνόδευαν τον καθορισμό της ιεραρχίας μετά την πτώση της Δικτατορίας, τον οδήγησαν στην απόφαση να μη θέσει υποψηφιότητα¹²⁶.

Η απόφασή του αυτή βασίστηκε στον τρόπο της Αρχιεπισκοπικής εκλογής και, σύμφωνα με τα δικά του λόγια, μέσα από χειρόγραφο του προς δημοσίευση στον τύπο, αναφέρεται: «Ένεκα ουσιαστικῶν ἀντιθέσεων ἐν σχέσει πρὸς τὸν τρόπο τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκλογῆς ἐκ τοῦ ὁποῖου φρονῶ ὅτι κατὰ μέγαν βαθμὸν ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, μάλιστα δέ εἰς τὰς παρούσας δυσκόλους διὰ τὴν Ἐκκλησίαν στιγμᾶς, δέν ἐπιθυμῶ ἀνάμειξιν τοῦ προσώπου μου εἰς τὴν προσεχῆ

¹²⁵Ο.π., σ. 65, υποσ. 65

¹²⁶Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 65

ἐκλογὴν. Ὅπωςδήποτε ὁμως, εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέπων, τὴν ὁποίαν ἐν συνεπείᾳ κατὰ δύναμιν διηκόνησα πάντοτε καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη καὶ θὰ διακονῶ ἐν τῷ μέλλοντι, θὰ συμπαρασταθῶ ἐν ἀγάπῃ εἰς τὸν ἐκλεγησόμενον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ θὰ βοηθήσω ὅσον καὶ εἰς ὅ,τι δύναμαι διὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας.»¹²⁷.

¹²⁷ Π. Τζουμέρκας, *Ἡ συμβολὴ τοῦ Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στὴν πρόοδο τῶν διορθοδόξων σχέσεων στὴν χερσόνησο τοῦ Αἴμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 66, υποσ. 66.

3.3 Συνεισφορά στις διορθόδοξες σχέσεις

Ένα μεγάλο κεφάλαιο στην ιερατική πορεία του Βαρνάβα στο επίπεδο της ενασχόλησης με θέματα που αφορούν την Εκκλησία και την Θρησκεία είναι η δραστηριότητα που ανέπτυξε στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και των διορθοδόξων και διαχριστιανικών σχέσεων. Η δράση του αυτή έγινε από το βήμα που κατείχε ως πρόεδρος της Μόνιμου Συνοδικής Επιτροπής Υποθέσεων Εξωτερικού, η οποία αργότερα μετονομάστηκε ως Μ.Σ.Ε. Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων¹²⁸.

Η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των αδελφών Ορθόδοξων Εκκλησιών αποτέλεσε ένα έργο στο οποίο, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά από τον κ. Π. Τζουμέρκα, «ανάλωσε κυριολεκτικά εαυτόν»¹²⁹. Προς αυτό τον σκοπό πραγματοποίησε επανειλημμένα επισκέψεις σε όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες και μετά από προσκλήσεις, αλλά και με δική του πρωτοβουλία. Οι επισκέψεις του στα πρεσβυγενή και νεότερα Πατριαρχεία αφορούν ενδεικτικά την επίσκεψη του στο Οικουμενικό, στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας, αλλά και στις αυτοκέφαλες και αυτόνομες Εκκλησίες Κύπρου, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, Φιλανδίας. Παράλληλα, επισκέφτηκε και της αρχαίες ανατολικές Εκκλησίες της Αιθιοπίας,

¹²⁸ Π. Τζουμέρκα, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 66

Αρμενίας και Μαλαμπάρ των Ινδιών¹³⁰, με σκοπό την επανέναρξη ενός διαύλου επικοινωνίας της αποκομμένης αυτής οικογένειας Εκκλησιών με το υπόλοιπο σώμα της Εκκλησίας¹³¹.

Ο Βαρνάβας επιθυμούσε την έναρξη ενός διαχριστιανικού διαλόγου που θα βασιζόταν στην ειλικρίνεια και την διαφάνεια, με τους μετέχοντες εκπροσώπους των Εκκλησιών να καταδείξουν εντιμότητα και ανυστεροβουλία. Έτσι, επισκέφτηκε την Ρώμη και την Αγγλία, με εντολή της Συνόδου ή μετά από άδειά της. Η προσπάθειά του αυτή αναγνωρίστηκε από όλους, γι' αυτό και έλαβε τιμές από όλες τις Εκκλησίες με μεγαλόσταυρους και παράσημα¹³². Όπως θυμάται χαρακτηριστικά ο Α. Μπλάτζας: «... γύριζε όλο τον κόσμο... Συνήθως έφευγε Δευτέρα ή Τρίτη και επέστρεφε το Σάββατο».¹³³

Η εμπάθунση του Βαρνάβα στους θεσμούς της διοίκησης και στις νομικές διατάξεις που ρύθμιζαν τις διάφορες Ορθόδοξες Εκκλησίες, αποτελεί τεκμήριο της ευρείας γνώσης του, αλλά και του μεγάλου ζήλου που κατέδειξε για την μελέτη και εγκαθίδρυση μίας καλύτερης κατανόησης προς τις άλλες Εκκλησίες και Πατριαρχεία. Οι δικονομικές του γνώσεις και έργα είχαν ως αποτέλεσμα την τίμηση του με την αναγόρευσή του σε Επίτιμο Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου

¹³⁰Ο.π., σ. 66

¹³¹Π. Παναγιωτόπουλος, «Ποιες είναι οι Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες; Μια προσπάθεια γνωριμίας μαζί του», 23/5/2017, <https://www.pemptousia.gr/2017/05/pies-ine-i-archees-anatolikes-ekklisies-mia-prospathia-gnorimias-mazi-tous/>, (Ημ. Ανάκτησης 6/3/2023).

¹³²Π. Τζουμέρκας, *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002), σ. 67

¹³³Ο.π., σ. 63

Θεσσαλονίκης¹³⁴, τίτλος που αποδιδόταν για πρώτη φορά σε Ιεράρχη¹³⁵.

Η αναγνώριση που δέχτηκε για τις κινήσεις του στο πλαίσιο των Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών σχέσεων ήταν μεγάλη και εξαπλώθηκε σε Ελλάδα και εξωτερικό. Έτσι, πολυάριθμες ακαδημίες βράβευσαν το έργο του, με ανακηρύξεις ως επίτιμο καθηγητή και διδάκτορα, όπως αναφέρεται και σε άλλο σημείο της παρούσας εργασίας.

Η σπουδαία και πρωτοποριακή συμβολή του στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των Εκκλησιών εκτιμήθηκε, όχι μόνο από τους χώρους της Εκκλησίας, αλλά και από ηγέτες των πολιτικών χώρων. Έτσι, ο Στρατάρχης Τίτο της Γιουγκοσλαβίας του απένειμε έναν σημαντικό τίτλο για τη χώρα, τον τίτλο του ανώτερου ταξιάρχη της Γιουγκοσλαβικής Σημαίας το 1965. Συγχρόνως, η Κυβέρνηση της Βουλγαρίας του απέδωσε το ανώτατο πολιτιστικό παράσημο Επιστημών «Κυρίλλου και Μεθοδίου» Α΄ τάξεως το 1974, επισήμως και υπό την παρουσία του Α΄ Αντιπροέδρου της Βουλγαρικής Λαϊκής Δημοκρατίας Ιβάν Μιχαήλωφ. Ανάμεσα στις τιμητικές αυτές αναγνωρίσεις του Βαρνάβα ως θρησκευτικό και πολιτικό φίλο βρίσκεται και η απονομή του ανώτατου παρασήμου της Αγίας Τριάδας από τον αυτοκράτορα της Αιθιοπίας Χαϊλέ Σελασιέ στην Αντίς Αμπέμπα κατά τον εορτασμό της 29ης επετείου απελευθέρωσης της Αιθιοπίας από την ιταλική κατοχή. Όμως,

¹³⁴Β.Δ. Τζωρτζάτου, μητρ. Κίτρους, *Η Θεολογία και η Επιστήμη του Δικαίου*, σ. 3

¹³⁵Ο.π., σ. 5

πολλοί ήταν και αυτοί οι ηγέτες που επισκέφτηκαν τον Βαρνάβα στην Μητρόπολή του και κυρίως στην Κατερίνη.¹³⁶

Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό, έχει μεγάλο ενδιαφέρον να κατανοηθεί το βάθος του ενδιαφέροντος του για την ειρήνευση και εξομάλυνση των σχέσεων και της επικοινωνίας μέσα στην Εκκλησία. Η προσπάθεια του προς αυτή την κατεύθυνση ήταν τέτοια, που έφτασε στο σημείο να δηλώσει ότι είναι έτοιμος να παραιτηθεί από την Μητρόπολή του για το καλό και την ειρήνευση της Εκκλησίας. Η θέση του φαίνεται σε χειρόγραφο του σημείωμα στις 15 Φεβρουαρίου του 1975 και αφορά το πρόβλημα που ήρθε στην επιφάνεια στην Ιερά Σύνοδο σχετικά με την διευθέτηση των ορίων των Μητροπόλεων ως λύση και απάντηση στο πρόβλημα της εκθρόνισης 12 μητροπολιτών το 1974, κίνηση που έχει χαρακτηριστεί ως «Μία τελευταία επέμβασης του δικτατορικού καθεστώτος»¹³⁷.

Τα λόγια του Κίτρου Βαρνάβα παρατίθενται εδώ αποσπασματικά, ώστε να καταδειχθεί η μεγάλη του αγάπη και το ειλικρινές του ενδιαφέρον. Γράφει: «Προβαίνω τήν στιγμήν αυτήν εις μίαν δήλωσιν: Ἐάν κριθῆ ἀναγκαῖον προσφέρω ὄχι μόνον μέρος τῆς Μητροπόλεώς μου, κατενώπιον Κυρίου λαλῶ, ἀλλά καί ὀλόκληρον τήν Μητρόπολίν μου προκειμένου νά συμβάλω ἔστω καί κατ' ἐλάχιστον εις τήν λύσιν τῆς κρίσεως, ἐγώ δέ, θά παραμείνω εὐχαρίστως εις το περιθώριον καί θά συνεχίσω βεβαίως νά

¹³⁶Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρου Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 37

¹³⁷N.E. Σακαλάκης, *ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ "12"*, εφημερίδα «Ορθόδοξος Τύπος», Νοέμβριος 2022, <https://orthodoxostypos.gr/>, (Ημ. Ανάκτησης 6/3/2023).

προσφέρω τὰς πτωχὰς μου δυνάμεις καὶ ὑπηρεσίας εἰς τὴν
ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν μας εἰς ἑτέρους τομεῖς...»¹³⁸

¹³⁸Π. Τζουμέρκας, *Ἡ συμβολὴ τοῦ Μητροπολίτου Κίτρου Βαρνάβα Τζωρτζάτου
στὴν πρόοδο τῶν διορθοδόξων σχέσεων στὴν χερσόνησο τοῦ Αἴμου*, (Θεσσαλονίκη
2002), σ. 69.

3.4. Ο Μητροπολίτης Βαρνάβας ως Συγγραφέας

Το εύρος των γνωστικών και πνευματικών ταλέντων του Μητροπολίτη Βαρνάβα αποτυπώνεται και στο συγγραφικό του έργο. Η προσφορά του είναι τέτοια που θεωρείται από τους πολυγραφότερους σύγχρονους Ορθόδοξους Ιεράρχες. Στη συλλογή των έργων του συγκαταλέγονται περί των 50 έργων με ποικίλα θέματα, όπως πατρολογικά, νομοκανονικά, υμνολογικά και οικοδομητικά¹³⁹.

Από τα έργα του, τα νομοκανονικού περιεχομένου συνεισέφεραν και συνεισφέρουν ανεκτίμητη συμβολή, αρχικά στη γνώση της επιστήμης του Κανονικού Δικαίου, αλλά και πιο συγκεκριμένα, στους θεσμούς διοίκησης των επιμέρους Ορθόδοξων Εκκλησιών. Η επιστημονική τους αξία αντικατοπτρίζεται στην ευρεία αποδοχή και την θετική κριτική εγχώριων και ξένων θεολόγων και νομικών, και αποτέλεσαν αντικείμενα παρουσιάσεων σε συνέδρια της Ακαδημίας Αθηνών από τον καθηγητή Π. Μπρατσιώτου και του τότε προέδρου της Ακαδημίας Γρ.

¹³⁹Α. Αγγελόπουλος, *Ο Κίτρος Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος*, (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ημ. Ανάκτησης 5/12/2022)

Κασιμάτη¹⁴⁰. Η σειρά των έργων αυτών βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1976 και μεταφράζονται σε ξένες γλώσσες¹⁴¹.

Επιπλέον, ο Βαρνάβας διετέλεσε μέλος του εποπτικού Συμβουλίου και συνεργάτης της δωδεκάτομης Θρησκευτικής και Ηθικής Εγκυκλοπαίδειας και είναι επιστημονικός συνεργάτης της Μεγάλης Εγκυκλοπαίδειας Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάνικα¹⁴².

¹⁴⁰Δ. Λαδόπουλος, *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980), σ. 37

¹⁴¹Α. Αγγελόπουλος, *Ο Κίτρους Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος*, (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ημ. Ανάκτησης 5/12/2022)

¹⁴²Ο.π.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Βαρνάβας μέσα από τους πολλαπλούς ρόλους που διετέλεσε καθ' όλη τη διάρκεια της ποιμαντορίας του, μπορεί αξίως να χαρακτηριστεί ένας φωτισμένος και λαμπρός άνθρωπος του Θεού, ένας ικανός Ποιμενάρχης και ένας ταλαντούχος και υψηλά διανοούμενος νους. Οι αμέτρητες διακρίσεις, βραβεύσεις και τιμές που γνώρισε κατά το πολυετές έργο του, διατήρησε το ταπεινό και προσγειωμένο του ύφος.

Ο Κίτρος Βαρνάβας αποτελεί παράδειγμα ενός Ιεράρχη που δεν αρκέστηκε στο ήδη τεράστιο έργο του απέναντι στην Μητρόπολή του, αλλά θέλησε να προσφέρει εαυτόν για το καλό του συνόλου της Εκκλησίας, μέσα από αγνή και ειλικρινή αγάπη και ενδιαφέρον.

Κατά τον θάνατο του στις 19 Αυγούστου του 1985, η Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος και άλλων Εκκλησιών, η Κυβέρνηση με τον Υπουργό Βορείου Ελλάδας και της Νομάρχη Περίας, πολυάριθμοι βουλευτές, οι Ένοπλες Δυνάμεις, πανεπιστημιακοί καθηγητές, διανοούμενοι, ανώτατοι δικαστικοί Λειτουργοί, οι άρχοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης και ένα μεγάλος πλήθος κόσμου βρέθηκαν παρόντες για να τιμήσουν και να πουν το τελευταίο αντίο σε έναν σπουδαίο άνθρωπο, ως απόδειξη του ανεξίτηλου έργου του και της αιωνίας μνήμης του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελόπουλος, Α., *Ο Κίτρος Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Βραχύς Επιμνημόσυνος Λόγος*, (Κατερίνη 1985), <https://billeion.wordpress.com/2014/11/28/> (Ημ. Ανάκτησης 5/12/2022)

Βέτσος, Γ., *Η Εκκλησιαστική εθιμοτυπία στην Ιερά Μητρόπολη Κίτρος και Κατερίνης επί τη βάσει των επίσημων επισκέψεων των προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών επί των ημερών του Μητροπολίτου Κίτρος Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Συμβολή στην Εκκλησιαστική Εθιμοτυπία και Εκκλησιαστική Πολιτική, μεταπτυχιακή διπλωματική*, (Θεσσαλονίκη 2022).

Ζαχαρόπουλος, Ν., *Πτυχή των σχέσεων Εκκλησίας Ελλάδος και Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στην περίοδο της Δικτατορίας των συνταγματαρχών, Αντιχάρισμα στη μνήμη Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου Α'*, (Αθήνα 1994).

«Ημερολόγιον 2011», Ιερά Μητρόπολη Κίτρος και Κατερίνης, (Κατερίνη 2010).

Κάλφας, Α., «Η Κατερίνη του 1961», e-riperia.gr. (Ημ. Ανάκτησης 1/3/2023).

Καραγιάννη, Φ., *Επισκοπικοί Ναοί της Μέσης Βυζαντινής Περιόδου: Το παράδειγμα της Μακεδονίας*, δ.δ, (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2006)

Κουντουρά - Γαλάκη, Ε., «Η «Εικονοκλαστική» ΝΟΤΙΤΙΑ 3 και το λατινικό της πρότυπο», *Byzantina Symmeikta*, (1996), σ. 28-46.

Λαδόπουλος, Δ., *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν*, (Αθήνα 1980).

Μαζαράκης, Ε. *Το υφιστάμενο εκκλησιαστικό καθεστώς των Νέων Χωρών*, δ.δ, (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2020).

Νανάκης, Α., «Η Εκκλησία της Ελλάδος και η Χούντα, 2011», *Εφημερίδα «Η Καθημερινή»*. Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από: <https://www.kathimerini.gr>

Οικονομικός, Ι. Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. Κίτρους, «Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας. Εκατό χρόνια από την γέννησή του», *ΑΡΧΩΝ*, <https://arxon.gr> (Ημ. Ανάκτησης 24/1/2023)

Πάκλαρας, Α., «Μητροπολίτης Κίτρους κυρός Βαρνάβας», <https://www.romfea.gr/prosopa> (Ημ. Ανάκτησης 15/12/2022).

«Πανορθόδοξη Σύνοδος και Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, Γενεύη 1982», *Βήμα Ορθοδοξίας*, 9/7/2015.

Παναγιωτόπουλος, Π., «Ποιες είναι οι Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες; Μια προσπάθεια γνωριμίας μαζί του», 23/5/2017, <https://www.pemptousia.gr/2017/05/pies-ine-i-archees-anatolikes->

ekklisies-mia-prospathia-gnorimias-mazi-tous/, (Ημ. Ανάκτησης 6/3/2023)

Πρωτόπαπας, Ν. αρχιμ. *Συνοπτική ιστορία του θεολογικού οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας, Αποστολική Διακονία*, (Αθήνα: Αποστολική Διακονία 1986), <https://apostoliki-diakonia.gr> (Ημ. Ανάκτησης 20/11/2022)

Σακαλάκης, Ν.Ε., *ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ "12"*, εφημερίδα «Ορθόδοξος Τύπος», Νοέμβριος 2022, <https://orthodoxostypos.gr/>, (Ημ. Ανάκτησης 6/3/2023).

Τζουμέρκας, Π., *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέσεων στην χερσόνησο του Αίμου*, (Θεσσαλονίκη 2002).

Τζουμέρκας, Π., *Ο Επίσκοπος Κίτρους Παρθένιος Βαρδάκας 1904-1933, Ο βίος και η δράση του*, διδακτορική διατριβή, (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2004).

Τζουμέρκας, Π., *Ο επίσκοπος Κίτρους Παρθένιος Βαρδάκας 1904-1933. Ο Βίος και η δράση του Συμβολή στην επισκοπική ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Μακεδονία*, (Θεσσαλονίκη, 2004).

Τζωρτζάτος, Β. Δ., Μητρ. Κίτρους, *Οι βασικοί θεσμοί διοικήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος Μετά ιστορικής ανασκοπήσεως*, (Αθήνα 1977).

Τζωρτζάτος, Β. Δ., Μητρ. Κίτρους, *Η Θεολογία και η Επιστήμη του Δικαίου*, (Αθήνα 1975).

Τζωρτζάτος, Β. Δ., Μητρ. Κίτρους, *Χρονικόν της Μητροπόλεως Κίτρους*, (Κατερίνη 1960).

Τζωρτζάτος, Β. Δ., Μητρ. Κίτρους, *Πραγματώσεις και Προοπτικές*, (Κατερίνη 1984)

Τζωρτζάτος, Β. Δ., Μητρ. Κίτρους, *Περί των Κατηχητικών Σχολείων της Εκκλησία: Εισηγήσεις εις την Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος*, 1-29 Νοεμβρίου 1958.

Τοκμακίδου, Α., *Το φρούριο του γυναικόκαστρου στο Κιλκίς*, μ.δ., (Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2012).

Φαργκάνης, Κ., *Ο Ιερός Καθεδρικός Ναός Θείας Αναλήψεως στην εκκλησιαστική και εθνική ιστορία και στο πνευματικό παρόν της Κατερίνης*, Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας. (Ιερά Μητρόπολις Κίτρους Πλαταμώνος και Κατερίνης, 2021).

Χατζηφώτης, Ι., *Η Εκκλησία στον Αγώνα του Σαράντα*, Αθήνα, (Αθήνα: Ατλαντίς, 2009), σ. 87-88.

Χατζηφώτης, Ι. Μ., «Βαρνάβας Τζωρτζάτος», *Νέα Εστία* - τχ. 1421, σ. 27-43, <http://ekebi.gr/magazines/> (Ημ. Ανάκτησης 28/11/2022).

Χατζηφώτης, Ι. Μ., «Εκτιμήσεις και διαπιστώσεις για τον εκκλησιαστικό Τύπο, 1983», *Δεκαπενθήμερο Περιοδικό «Ο Εφημέριος»*, <https://www.ecclesia.gr/> (Ημ. Ανάκτησης 25/2/2023).

Χατζηφώτης, Ι. Μ., *Βαρνάβας Τζωρτζάτος: Τα Γεγονότα και τα ζητήματα*, (Αθήνα 2014), σ. 45.